

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Tanja GORENČIČ

POTROŠNJA SADJA NA OBMOČJU DOLENJSKE

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Tanja GORENČIČ

POTROŠNJA SADJA NA OBMOČJU DOLENJSKE

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

FRUIT CONSUMPTION IN THE LOWER CARNIOLA REGION

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2009

Diplomsko delo je zaključek Visokošolskega strokovnega študija agronomije. Delo je bilo opravljeno na Katedri za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, Oddelek za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomskega dela imenovala izr. prof. dr. Metko HUDINA.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Franc BATIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: izr. prof. dr. Metka HUDINA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svojega diplomskega dela v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je delo, ki sem ga oddala v elektronski obliki, identično tiskani verziji.

Tanja GORENČIČ

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 634.1:338.439.63(497.434)(043.2)
KG	sadje/poraba/navade potrošnikov/anketa/Dolenjska
KK	AGRIS E72
AV	GORENČIČ, Tanja
SA	HUDINA, Metka (mentorica)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2009
IN	POTROŠNJA SADJA NA OBMOČJU DOLENJSKE
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	XII, 43, [4] str., 22 pregl., 30 sl., 1 pril., 18 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Na območju Dolenjske smo izvedli raziskavo o potrošnji sadja. V ta namen smo leta 2008 anketirali 130 ljudi. Anketo smo izvajali na širšem območju Dolenjske s pomočjo anketnega vprašalnika. Ugotovili smo, da ima večina dolenjskih potrošnikov rada sadje (90 % anketiranih). Pokazalo se je tudi, da je jabolko še vedno tisto sadje, ki ga najraje uživajo in tudi kupujejo. Da anketiranci radi in pogosto uživajo sadje, so pokazali rezultati, saj ga dnevno uživa kar 76 %, le 14 % enkrat tedensko, 6 % redko in 4 % nikoli. Starostna skupina nad 50 let ga uživa najpogosteje (93 %). Ugotovili smo, da največ anketiranih na teden zaužije 500 g sadja (46 %), 39 % 1500 g/teden, le 15 % pa zaužije 2500 g/teden. Večini anketiranim je najpogostejši vir zaužitega sadja tako kupljeno kot domače sadje (57 %). Sadje pogosteje kupujejo anketiranci z mesta. Anketirani na Dolenjskem najraje uživajo sveže sadje (89,2 %). 62 % anketiranih doma pripravlja sadne kompote, 38 % pa ne. Sadni kis doma pripravlja 42 % anketiranih, 40 % anketiranih sadni kis kupuje, 18 % anketiranih pa sadnega kisa ne uporablja. Ekološka pridelava je med anketiranimi dobro poznana, saj jo pozna kar 89 % anketiranih. Integrirano pridelavo poznajo slabše, 54 % jo pozna, ostalih 46 % anketiranih je ne pozna. Na Dolenjskem so rezultati pokazali, da je 60 % anketiranim vseeno, na kakšen način je pridelano sadje, ki ga kupijo, 25,4 % anketiranih kupuje ekološko pridelano sadje, 10 % konvencionalno ter 9,2 % integrirano. Potrošniki najpogosteje kupujejo sadje v trgovini (80 %), pri sadjarju kupuje 21,8 % anketiranih, 16,9 % na tržnici in 0,8 % drugje. Potrošniki, ki živijo v mestu, nekoliko pogosteje kupujejo na tržnici (23,1 %), kot tisti, ki živijo na vasi (14,3 %), medtem ko je pri sadjarju ravno obratno. Rezultati, ki smo jih dobili s to anketo kažejo, da 75 % anketiranih ni zvestih istemu prodajalcu, ostalih 25 % anketiranih pa je zvestih svojemu ponudniku sadja. Še najbolj so zvesti anketiranci stari nad 50 let (47 %).

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs
DC UDC 634.1:338.439.63(497.434)(043.2)
CX fruits/consumption/consumer habit /survey/Lower Carniola
CC AGRIS E72
AU GORENČIČ, Tanja
AA HUDINA, Metka (supervisor)
PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
PY 2009
TI FRUIT CONSUMPTION IN THE LOWER CARNIOLA REGION
DT Graduation Thesis (Higher professional studies)
NO XII, 43, [4] p., 22 tab., 30 fig., 1 app., 18 ref.
LA sl
AL sl/en
AB In the Lower Carniola a survey on the consumption of fruit was conducted. For this purpose, 130 people in the year 2008 were interviewed. The survey was carried out on a broader area of Lower Carniola through questionnaires. It was found out that most consumers from Lower Carniola like fruit (90% of respondents). They also indicated that apple is still the fruit that they prefer to eat and buy. The results show that respondents eat the fruit mostly on daily basis (76%), 14% eat it once a week, 6% rarely and 4% never. Age group above 50 years eats fruits most often (93%). Most respondents consume 500 g of fruit per week (46%), 39% of respondents 1500 g/week and only 15% of respondents consumed 2500 g/week. Most common source of ingested fruits of the respondents is purchased and home-grown fruit (57%). Respondents living the city buy fruit more often than respondents from the village. Interviewed people from Lower Carniola preferably consume fresh fruit (89,2%). 62% of respondents are at home preparing fruit compotes, meanwhile 38% don't do that. Fruit vinegar at home is prepared by 42% of surveyed people, 40% of respondents purchased fruit vinegar and to 18% of respondents the fruit vinegar does not apply. Organic production is well known among surveyed people, because it is known by 89% of respondents. Integrated production is less known, 54% of respondents know it and remaining 46% of respondents do not know that type of production. In Lower Carniola results showed that for 60% of respondents doesn't matter how the fruits are produced. 25,4% of respondents purchase organic fruit, 10% the conventional and 9,2% integrated fruit. Consumers usually buy fruit in shops (80%), at fruit grower buys 21,8% of those surveyed, 16,9% on the market and 0,8% elsewhere. Consumers, who live in the city, buy the fruit at the market a little more often (23,1%) than those living in villages (14,3%), while at fruit grower it is opposite. The results we obtained in this survey show that 75% of respondents are not loyal to the same vendor, the other 25% of respondents, however, are loyal to their vendor. Moreover, respondents aged over 50 are the most faithful (47%).

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
Key words documentation (KWD)	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VII
Kazalo slik	IX
Kazalo prilog	XI
Seznam okrajšav	XII
1 UVOD	1
1.1 VZROK ZA RAZISKAVO	1
1.2 DELOVNA HIPOTEZA	1
1.3 NAMEN RAZISKAVE	1
2 PREGLED LITERATURE	2
2.1 TRENUTNO STANJE SADJARSTVA V SLOVENIJI	2
2.2 SADJE VSEBUJE	2
2.3 SADNE VRSTE	2
2.3.1 Pečkarji	2
2.3.1.1 Jabolko	3
2.3.2 Koščičarji	3
2.3.2.1 Breskve	3
2.3.3 Jagodičje	4
2.3.3.1 Jagoda	4
2.3.4 Lupinarji	5
2.3.4.1 Lešnik	5
2.3.5 Južno sadje	6
2.3.5.1 Pomaranča	6
2.3.5.2 Banane	6
2.4 NAČINI SADJARSKE PRIDELAVE	7
2.4.1 Konvencionalna pridelava	8
2.4.2 Integrirana pridelava	8
2.4.3 Ekološka pridelava	9
3 METODE DE LA	10
3.1 IZVEDBA ANKETIRANJA IN POTEK DE LA	10
3.2 OBDELAVA PODATKOV	11
4 REZULTATI	12
4.1 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ANKENTIRANCEV	12
4.1.1 Spol	12

4.1.2 Starost	12
4.1.3 Kraj bivanja	13
4.2 PRILJUBLJENOST SADJA	13
4.3 SADJE, KI GA ANKENTIRANCI NAJRAJE UŽIVAJO	13
4.4 POGOSTOST UŽIVANJA SADJA	15
4.5 KOLIČINA TEDENSKO ZAUŽITEGA SADJA	17
4.6 VIR ZAUŽITEGA SADJA	18
4.7 OBLIKA ZAUŽITEGA SADJA	19
4.8 PRIPRAVA KOMPOTA	20
4.9 UŽIVANJE SADJA S KOŽICO	22
4.10 UPORABA SADNEGA KISA	24
4.11 SEZNAVANJE Z EKOLOŠKO PRIDELAVO SADJA	25
4.12 SEZNAVANJE Z INTEGRIRANO PRIDELAVO SADJA	27
4.13 NAČINI PRIDELAVE SADJA	29
4.14 MESTO NAKUPA SADJA	30
4.15 ZVESTOBA PRODAJALCU	32
4.16 NAJPOGOSTEJE KUPLJENO SADJE	34
5 RAZPRAVA IN SKLEPI	36
5.1 RAZPRAVA	36
5.2 SKLEPI	38
6 POVZETEK	40
7 VIRI	42
ZAHVALA	
PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Anketiranci glede na sadje, ki ga najraje uživajo, in spol; Dolenjska, 2009.	15
Preglednica 2: Anketiranci po pogostosti uživanja sadja in spolu; Dolenjska, 2009.	16
Preglednica 3: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja in spol; Dolenjska, 2009.	17
Preglednica 4: Anketiranci po viru zaužitega sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.	18
Preglednica 5: Anketiranci po obliki zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.	19
Preglednica 6: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in spolu; Dolenjska, 2009.	19
Preglednica 7: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.	20
Preglednica 8: Anketiranci glede na pripravo kompota in spol; Dolenjska, 2009.	21
Preglednica 9: Anketiranci glede na pripravo kompota in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	22
Preglednica 10: Anketiranci glede na to ali olupijo sadje in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	23
Preglednica 11: Anketiranci glede na kupovanje in pripravo sadnega kisa ter spol; Dolenjska, 2009.	24
Preglednica 12: Anketiranci glede na nakupovanje in pripravo sadnega kisa ter kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	25
Preglednica 13: Anketiranci glede na poznavanje ekološke pridelave in spol; Dolenjska 2009.	26
Preglednica 14: Anketiranci glede na poznavanje ekološke pridelave in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	27
Preglednica 15: Anketiranci glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in spol; Dolenjska, 2009.	28

Preglednica 16: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	28
Preglednica 17: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in spol; Dolenjska, 2009.	29
Preglednica 18: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	30
Preglednica 19: Anketirani po mestu nakupa sadja in spolu; Dolenjska, 2009.	31
Preglednica 20: Anketirani po zvestobi prodajalcu in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.	33
Preglednica 21: Anketirani po sadju, ki ga najpogosteje kupijo, in spolu; Dolenjska, 2009.	34
Preglednica 22: Anketirani po sadju, ki ga največkrat kupijo, in starosti; Dolenjska, 2009.	34

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Anketiranci glede na spol; Dolenjska, 2009.	12
Slika 2: Anketiranci glede na starost; Dolenjska, 2009.	12
Slika 3: Anketiranci glede na kraj bivanja; Dolenjska, 2009.	13
Slika 4: Anketiranci po priljubljenosti sadja; Dolenjska, 2009.	13
Slika 5: Anketiranci glede na sadje, ki ga najraje uživajo; Dolenjska, 2009.	14
Slika 6: Anketiranci po pogostosti uživanja sadja; Dolenjska, 2009.	16
Slika 7: Anketiranci po pogostosti uživanja in starosti; Dolenjska, 2009.	16
Slika 8: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.	17
Slika 9: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja in starost; Dolenjska, 2009.	18
Slika 10: Anketiranci po viru zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.	18
Slika 11: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in starosti; Dolenjska, 2009.	20
Slika 12: Anketiranci glede na pripravo kompota; Dolenjska, 2009.	21
Slika 13: Anketiranci glede na pripravo kompota in starost; Dolenjska, 2009.	21
Slika 14: Anketiranci glede na to ali olupijo sadje; Dolenjska, 2009.	22
Slika 15: Anketiranci glede na to ali olupijo sadje in spol; Dolenjska, 2009.	23
Slika 16: Anketiranci glede na to ali olupijo sadje in starost; Dolenjska, 2009.	23
Slika 17: Anketiranci glede na kupovanje in pripravo sadnega kisa; Dolenjska, 2009.	24
Slika 18: Anketiranci glede na nakupovanje in pripravo sadnega kisa ter starost; Dolenjska, 2009.	25
Slika 19: Anketiranci glede na poznavanje ekološke pridelave; Dolenjska, 2009.	26

Slika 20: Anketirani glede na poznavanje ekološke pridelave in starost; Dolenjska, 2009.	26
Slika 21: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja; Dolenjska, 2009.	27
Slika 22: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in starosti; Dolenjska, 2009.	28
Slika 23: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo; Dolenjska, 2009.	29
Slika 24: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in starost; Dolenjska, 2009.	30
Slika 25: Anketirani po mestu nakupa sadja; Dolenjska, 2009.	31
Slika 26: Anketirani po mestu nakupa sadja in starosti; Dolenjska, 2009.	31
Slika 27: Anketirani po mestu nakupa sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.	32
Slika 28: Anketirani po zvestobi prodajalcu; Dolenjska, 2009.	32
Slika 29: Anketirani po zvestobi prodajalcu in spolu; Dolenjska, 2009.	33
Slika 30: Anketirani po zvestobi prodajalcu in starosti; Dolenjska, 2009.	33

KAZALO PRILOG

Priloga A: Anketni vprašalnik.

SEZNAM OKRAJŠAV

Okrajšava	Pomen
WHO	World Health Organization

1 UVOD

1.1 VZROK ZA RAZISKAVO

Sadje velja za zdravo živilo, katero cenijo ljudje že stoletja. Sadje vsebuje polno vitaminov, mineralov, balastnih snovi in malo maščob. Pri tem ima večina sadja majhen glikemični indeks (Zakaj je sadje ...,2009). Vse to pa nam da nek zagon in vednost, da je sadje idealno živilo, katerega moramo pojesti ter zaužiti čim več. Čeprav poznamo vse pozitivne lastnosti sadja, je v Sloveniji še vedno manjša poraba kot v nekaterih drugih Evropskih državah. Da bi povečali porabo sadja moramo najprej ugotoviti, katero sadje potrošniki najraje uživajo in v kakšni obliki. Na osnovi rezultatov, ki jih bomo dobili z našo raziskavo, bomo skušali predlagati sadjarjem ukrepe za povečanje porabe sadja, v našem primeru na območju Dolenjske.

1.2 DELOVNA HIPOTEZA

V diplomskem delu želimo preveriti naslednjo hipotezo: potrošniki z območja Dolenjske najraje uživajo pečkato sadje. Potrošnja sadja se spreminja s starostjo in je odvisna od spola.

1.3 NAMEN RAZISKAVE

Namen diplomskega dela je ugotoviti, kakšne navade imajo potrošniki na območju Dolenjske, katere so ciljne skupine, na katere bi lahko vplivali, da bi bila poraba sadja večja. Ugotoviti želimo tudi, na kakšen način pridelano sadje kupujejo potrošniki, kje kupujejo sadje, ali jedo sveže ali predelano sadje. Zanima nas tudi, katere sadne vrste najraje in najpogosteje kupujejo ali uživajo.

Na osnovi rezultatov ankete bomo skušali sadjarjem predlagati ukrepe za povečanje porabe sadja na območju Dolenjske.

2 PREGLED LITERATURE

2.1 TRENUTNO STANJE SADJARSTVA V SLOVENIJI

Trenutno v Sloveniji intenzivno pridelujemo sadje na 5200 hektarjih. Sadje v Sloveniji zelo dobro uspeva, saj gojimo 30 različnih sadnih vrst, prevladujejo jabolane, breskve, hruške in oljke (Štampar in sod., 2009).

Poraba sadja je Sloveniji manjša kot v nekaterih drugih Evropskih državah. Po podatkih FAO pridelamo v Sloveniji približno 150000 ton različnega sadja, kar pomeni cca 75 kg sadja na prebivalca. Po priporočilih WHO naj bi odrasel človek na dan zaužil 100 – 200 g sadja.

2.2 SADJE VSEBUJE

Sadje radi uživamo, ker je sočno. Večina sadja vsebuje veliko vode z bogato zalogo vitaminov in mineralov. Sadje je aromatično, ker vsebuje jabolčno ali citronsko kislino ter eterična olja. Vsebuje tudi celulozo, ki pospešuje prebavo.

V sadju je zelo veliko vitaminov, balastnih snovi, sadnih kislin in mineralov. Delež sestavin se pri različnih sadežih močno razlikuje. V njem je največ vode, in sicer 75 – 95 %.

Sadje vsebuje (Zakaj je sadje ..., 2009):

- vodo: 75 – 95 %,
- ogljikove hidrate: 5 – 20 %; prevladujejo fruktoza, glukoza, celuloza in pektinske snovi,
- sadne kisline: 0,1 – 5 %; jabolčna, citronska, askorbinska kislina,
- beljakovine: 0,3 – 14,8 %; še posebej v lupinastem sadju,
- lipide: od 0,3 – 1,0; v lupinskem sadju pa do 64 %,
- vitamine: C, A, vitamini B kompleksa,
- minerale: Ca, P, Fe, Na, K, Mg.

2.3 SADNE VRSTE

Odločili smo se, da v vsaki pomološki skupini sadja predstavimo po enega predstavnika. Predstavili smo sadje, ki ga anketirani najraje uživajo.

2.3.1 Pečkarji

Med pečkato sadje spadajo: jabolka, hruška, kutina, nešplja in skorš.

2.3.1.1 Jabolko

Jabolka so najbolj priljubljeno sadje in tudi zelo razširjeno. Rimljani so prvi začeli z gojenjem jabolk. Danes poznamo preko 4000 različnih sort za gojenje (Whiteman in Mayhew, 2000).

Jabolko vsebuje (Ušen, 2009; Štampar in sod., 2009):

- od 76 – 91 % vode. Voda v plodovih ima veliko higijensko vrednost in nas odžaja;
- suho snov, ki je od 9 – 24 %;
- ogljikove hidrate: to so sladkorji, fruktoza od 3,8 – 7,8 %, glukoza od 0,9 – 3,0 %, saharoza od 1,4 – 4,0 %;
- celulozo, ki jača črevesne stene: od 1,2 – 3,3 %;
- organske kisline, ki so poleg sladkorjev pomembne za okus jabolka in jih je od 0,2 – 1,6 %;
- maščobe: od 0,3 – 0,4 %;
- vitamine: A (karoten), B₁ (tiamin), B₂ (riboflavin), B₃ (pantotenska kislina), PP (amid nikotinske kisline), B₆ (piridoksin), H (biotin) in C (askorbinska kislina). Vitamini imajo pomembno vlogo pri dietni prehrani;
- mineralne snovi, ki so zelo pomembne v prebavi in skupaj z organskimi kislinami regulirajo pH reakcijo krvi. Te so: kalij, natrij, fosfor, kalcij, magnezij, žveplo, klor, železo, mangan, baker, aluminij, jod, bor, silicij in drugi.
- v jabolkih najdemo še tanine (preprečujejo driske), barvila in hlapne snovi;
- vsebuje veliko pektina in so dober vir vlaknin. Njihova energijska vrednost je 52 kcal/217 kJ na 100 g (Whiteman in Mayhew, 2000);
- jabolko je sorazmerno bogato s kalijem in pomaga pri nižanju krvnega tlaka;
- jabolko se zelo priporoča sladkornim bolnikom.

2.3.2 Koščičarji

Med koščičasto sadje spadajo: breskev, marelica, sliva, češnja, višnja, nektarina.

2.3.2.1 Breskve

Domovina breskev je Kitajska, kjer je izredno velika genska pestrost. Iz Kitajske so breskve prinesli v Perzijo, od tam pa v sredozemsko območje. Breskve, ki jim včasih pravijo kraljice sadja, gotovo spadajo med najlepše sadeže (Whiteman in Mayhew, 2000).

Breskve imajo tanko, žametasto, rahlo dlakavo kožico. Meso sadeža je belo do rumenkasto ter zelo sočno in sladko, odvisno od vrste. Pri nekaterih sortah se meso drži koščice ali se le delno loči od nje, pri drugih pa je prosto.

Breskve vsebujejo (Štampar in sod., 2009):

- 88 % vode,
- 0,75 g/100 g beljakovin,
- 0,4 g/100 g mineralov,
- 12 mg/100 g vitamina C,
- 1,5 do 2,3 % vlaknin,
- 1 g/100 g skupnih kislin in
- 7,8 % skupnih sladkorjev.

Breskve so zelo priljubljene predvsem zaradi svoje sočnosti in velike vsebnosti aromatičnih substanc. Vsebujejo tudi veliko kalcija, fosforja, kalija, magnezija, provitamina A, vitamine skupine B in vitamin C. Breskve vsebujejo veliko karotenoidov v kožici in mesu, ki krepijo imunski sistem. Breskev je tipično sadje za stresne razmere, saj varuje telesne celice in nam zvišuje kondicijo in vitalnost. Breskve delujejo kot naravno odvajalno in pomagajo pri hujšanju. Dobro delujejo na prebavo, preprečujejo zastajanje vode ter čistijo ledvice in sečni mehur. V poletnem času so zato več kot dobrodošle za prečiščevanje organizma. Njihova energijska vrednost je 60 kcal/250 kJ na 100 g (Whiteman in Mayhew, 2000; Breskve ..., 2009).

2.3.3 Jagodičje

Med jagodičje spadajo: jagoda, malina, robida, borovnica, kosmulja, ribez, brusnica.

2.3.3.1 Jagoda

Jagode so že stoletja priljubljen sadež, najrazličnejših oblik, barv in velikosti. Lahko so stožčaste, okrogle, jajčaste ali srčaste. Vrtne jagode so vzgojili iz majhnih dišečih gozdnih jagod iz Virginije. Ko so dosegli popolno ravnovesje med okusom in velikostjo, se je razcvetelo navdušenje in o takrat dalje sodijo med najbolj priljubljeno sadje na svetu (Whiteman in Mayhew, 2000).

Jagode vsebujejo (Štampar in sod., 2009):

- 89,5 % vode,
- 0,8 g/100 g beljakovin,
- 0,4 g/100 g mineralov,
- 70 mg/100 g vitamina C,
- 1,4 do 2,2 % vlaknin,
- 1 g/100 g skupnih kislin in
- 6 % skupnih sladkorjev.

Jagode so bogate z vitaminom C, izboljšajo absorpcijo železa, če jih zaužijemo po obroku z železom bogate zelenjave. To še zlasti koristi ljudem, ki uživajo malo mesa. Vsebujejo pa tudi veliko provitamina A, vitaminov B₁ in B₂. Magnezij, železo, natrij, kalij in kalcij pa so le še nekateri od mineralov, ki jih lahko najdemo v rdečih sočnih sadežih. Jagode vsebujejo tudi znatno količino vlaknin (Posladkajte se ..., 2009).

V tradicionalni medicini jagode uporabljajo za čiščenje prebavnega sistema, saj naj bi delovale kot blag tonik za jetra in imele antibakterijski učinek. Jagode vsebujejo zelo malo, le okoli 30 kcal/100 g, zato so odličen posladek med prečiščevalno ali katero drugo dieto (Posladkajte se ..., 2009).

2.3.4 Lupinarji

Med lupinarje uvrščamo: lešnik, oreh, kostanj, mandelj, indijski oreh.

2.3.4.1 Lešnik

Za lesko ni povsem znano od kje izvira, viri navajajo dve rodovni središči, in sicer Malo Azijo in vzhodno Azijo. Pri lešniku je užitni del ploda jedrce. Leska raste v obliki grma, do 5 m visoko ali pa v obliki drevesa, 10 m visoko. Največja svetovna pridelovalka lešnikov je Turčija. Leska je enodomna rastlina, tako da so ženski in moški cvetovi na isti rastlini, a ločeno. Poznamo namizne sorte in industrijske sorte, ki so namenjene slaščičarski industriji (Štampar in sod., 2009).

Lešniki vsebujejo (Štampar in sod., 2009):

- 5,8 % vode,
- 15 g/100 g beljakovin,
- 2,5 g/100 g mineralov,
- 23 mg/100 g vitamina C,
- 2 do 3 % vlaknin
- 61 % maščob.

Lešniki vsebujejo veliko maščob, vitamina B in E, kalija, kalcija, magnezija, fosforja in železa. Lešniki nam pomagajo uravnati pomanjkanja v prehrani in metabolizem. Lešniki naj bi tudi dvigovali potenco. Ker vsebujejo zelo veliko maščobe, niso priporočljivi za ljudi s previsoko telesno težo, za ljudi z aterosklerozo in povišanim krvnim tlakom (Oreški ..., 2009).

2.3.5 Južno sadje

Med južno sadje uvrščamo: pomaranče, limone, mandarine, grenivke, mango, papaja, smokva, pasijonka, granatno jabolko, kokosov oreh in datelj.

2.3.5.1 Pomaranča

Pomaranče izvirajo iz Kitajske. Ko so prišle pomaranče v Evropo so bile tako redke, da so postale simbol bogatih. Pomaranče niso vedno oranžne, lahko so tudi rumene ali rdeče, lisaste. Po velikosti so različne od velikih do majhnih kot češnje. Tudi razpon okusov je velik od sladkega do močno kislega (Whiteman in Mayhew, 2000).

Pomaranče vsebujejo (Pratt in Matthewes, 2004):

- vitamin C, 1 skodelica svežega pomarančnega soka vsebuje 124 mg vitamina C;
- vlaknine, ena pomaranča vsebuje 3 g prehranske vlaknine, ki je povezana s številnimi dobrodejnimi učinki na zdravje. Povprečno velika pomaranča ima približno 50 kcal/209 kJ;
- folate: pomaranče s pomočjo folatov (folna kislina) pomagajo preprečevati nastanek bolezni srca in ožilja. Folati spadajo med vitamine B in so bistveni za ohranjanje normalne DNK. Pomembno vlogo pa imajo tudi pri preprečevanju raka debelega črevesja in materničnega vratu;
- limonin, ki spodbuja sistem encimov, da le-ta z antioksidacijo odstranjuje strupe iz telesa in tako pomaga ustaviti raka, še preden se sploh pojavi. Limonin je v olupkih pomaranč in v manjših količinah v njihovem mesu;
- kalij;
- flavonoide, ki so vrsta polifenolov. Flavonoidi so v citrusih v tkivu, soku, mesu in kožici in to je eden izmed razlogov, zakaj je cel sadež veliko bolj zdrav kot sam sok. Flavonoidi delujejo kot antioksidanti, poleg tega pa imajo zmožnost, da absorbirajo ultravijolično svetlobo, varujejo DNK in učinkujejo na rakotvorne snovi. Flavonoidi v citrusih so se pokazali za uspešne pri zaviranju rasti rakastih celic;
- pektin, ki je prehranska vlaknina, ki je zelo učinkovita pri zmanjševanju holesterola in je dobra tudi za uravnavanje krvnega sladkorja.

2.3.5.2 Banane

Najstarejša domovina banan je jugovzhodna Azija, kjer so našli nekaj njenih divjih vrst. Besedo banana pa so v Evropo prinesli Portugalci, ki so na bananovce naleteli v Gvineji. Banane so gotovo najbolj znan tropski sadež in eden najbolj zdravih in vsestranskih. Plodovi imajo pri vseh vrstah v osnovi enako obliko, razlikujejo pa se po velikosti in barvi. Pri nekaterih vrstah so plodovi dolgi samo nekaj centimetrov, pri

drugih pa tja do 50 cm. Barva lupine je lahko rumena, zelena, temno rjava in vinsko rdeča (Krese, 1992).

Banane so danes vsakdanji gost na našem jedilniku, saj so okusen prigrizek z bogato prehransko vrednostjo. Raziskave po svetu potrjujejo njihovo pomembno vlogo pri preprečevanju različnih bolezni, saj uravnavajo krvni tlak, varujejo srce, preprečujejo infekcije, vplivajo pa tudi na naše razpoloženje.

100 gramov sadeža vsebuje (Banane, 2009):

- 23 g ogljikovih hidratov (sladkorji, škrob in prehranska vlaknina),
- 1 g beljakovin,
- 0,3 g maščob,
- 9 mg vitamina C,
- 350 mg kalija.

Banane so izredno hranljive, bogate so s kalijem, z riboflavinom, niacinom in vlakninami. Vsebujejo tudi vitamina A in C in nekaj kalcija in železa. Njihova energijska vrednost je velika (99 kcal/414 kJ na 100 g) (Whiteman in Mayhew, 2000).

Zaradi uravnotežene kombinacije sladkorjev (saharoze, fruktoze, glukoze), škroba in prehranske vlaknine so banane odličen vir energije.

Banana je odlično živilo za zdravljenje driske, ki izčrpa zaloge elektrolitov v telesu. Okusen sadež obnovi zaloge kalija, ki pomembno vpliva na tekočinsko ravnovesje v telesu. Poleg tega so banane odličen vir probiotikov – snovi, ki pospešujejo rast koristnih bakterij v črevesju.

Banane so naravni antacid – zmanjšujejo kislost želodčnega soka. V želodcu ustvarijo zaščitno plast, ki ovira izločanje želodčne kisline, vsebujejo pa tudi zaščitno spojino, ki preprečuje rast škodljivih bakterij. Kalij je učinkovit v boju proti stresu, saj uravnava bitje srca in poskrbi za pretok kisika v možgane, krepi pa tudi umske sposobnosti (Banane, 2009).

2.4 NAČINI SADJARSKE PRIDELAVE

Sadje pridelujejo v svetu na različne načine. V najbolj razvitih prevladuje integrirano pridelovanje, vse bolj pa se uveljavlja ekološko pridelovanje. Temeljna načela pri integrirani in ekološki pridelavi so podobna. Razlikujejo se le pri izbiri metod za doseganje ciljev.

V preteklosti se je pridelava delila na ekstenzivno in intenzivno. Danes pa se pri nas najbolj izpostavljajo trije načini sadjarske pridelave: konvencionalna, integrirana in ekološka pridelava.

2.4.1. Konvencionalna pridelava

Konvencionalna pridelava je splošna metoda kmetijske pridelave. Značilnosti te pridelave so zlasti intenzivna raba tal, veliki vložki kapitala in energije ter velika uporaba kemičnih sredstev, monokulturna in agresivna uporaba kmetijske tehnike. Cilj takega pridelovanja je v najkrajšem času pridelati velik in vizualno lep pridelek. Rastline primerno gnojimo z mineralnimi gnojili in redno uporabljamo pripravke za varstvo pred pleveli, boleznimi in škodljivci (Štampar in sod., 2009).

2.4.2 Integrirana pridelava

Prvi v Evropi so z integrirano pridelavo začeli v Švici, Nemčiji in na Južnem Tirolskem v 70. letih prejšnjega stoletja. V Sloveniji smo uvedli integrirano pridelavo leta 1991. Prvo leto je bilo v integrirano pridelavo vključenih 26 sadjarjev, z leti pa se je to število povečalo. Že na začetku je bil postavljen sistem nadzora. Pridelavo nadzirajo na osnovi Pravilnika o integrirani pridelavi sadja (Pravilnik ..., 2002), ki ga izdaja pristojno ministrstvo na podlagi 46. člena Zakona o kmetijstvu (Zakon o kmetijstvu, 2008).

Integrirano pridelovanje je usmerjeno v zmanjšanje uporabe mineralnih gnojil in pripravkov za varstvo rastlin. Za zatiranje škodljivcev se odločimo šele, ko število osebkov preskoči prag gospodarske škode. Tako zmanjšamo izdatke pri pridelovanju, zmanjšujemo onesnaževanje okolja in ohranimo rodovitnost tal, pridelki pa vsebujejo manj ostankov pripravkov za varstvo rastlin (Štampar in sod., 2009).

Integrirano varstvo rastlin je optimalna kombinacija biotičnih, biotehnoloških, kmetijskih, obdelovalnih ali gojitvenih ukrepov pri pridelavi sadja, pri čemer se uporaba kmetijskih sredstev za varstvo rastlin omeji na najmanjšo količino fitofarmaceutskih sredstev iz tehnoloških navodil, ki vsebujejo tehnološke zahteve oziroma omejitve pri integrirani pridelavi sadja, ki so potrebne za zadrževanje populacije škodljivih organizmov pod mejo, ki povzroča gospodarsko nespremenljivo škodo ali izgubo (prag škodljivosti) (Pravilnik ..., 2002).

2.4.3 Ekološka pridelava

Usmeritev v ekološko pridelavo sadja se je v Sloveniji začela pod vplivom domačih zanesenjakov v drugih vejah kmetijstva ter na podlagi pobud in zgledov iz tujine (Lind in sod., 2001).

Kot začetek ekološke pridelave sadja v Sloveniji lahko označimo 1997, ko je sadjarska zadruga Posavja začela razmnoževati odporno sorto jabolk 'Topaz'.

Ekološko pridelovanje sadja je še zahtevnejši način pridelave kot integrirano pridelovanje. Temelj ekološkega kmetijstva, sadjarstva je dolgoročno ohranjanje zdravega okolja in s tem dobrih bivalnih razmer za živa bitja (Štampar in sod., 2009).

Ekološko kmetovanje je posebna oblika kmetijske pridelave, ki poudarja gospodarjenje v sožitju z naravo. Je način trajnostnega kmetovanja, ki upošteva kmetijo kot celosten sistem v smislu tla-rastline-živali-človek in skrbi za ravnovesje vseh vključenih elementov. Poseben poudarek je na ohranjanju rodovitnosti tal z večanjem humusa z uporabo organskih gnojil, varstvo rastlin pa na preprečevanju pojava bolezni, škodljivcev in plevela s kolobarjem, obdelavo tal, izbiro odpornejših sort, uporabo biotičnih (predatorji) in biotehničnih sredstev (vabe, lepljivke, plošče), z uporabo samo posebej dovoljenih sredstev za varstvo rastlin (baker, žveplo, parafinska in mineralna olja,...) (Bavec, 2001).

Ekološko kmetijstvo ne pomeni le prepovedi kemično sintetičnih pesticidov in umetnih mineralnih gnojil. Cilji ekološkega kmetijstva so široko zastavljeni v smislu (Kaj je ekološko ..., 2009):

- ohranjanja rodovitnosti tal,
- sklenjenega kroženja hranil,
- živalim ustrezne reje in krmljenja,
- pridelavi zdravih živil,
- zaščiti naravnih življenjskih virov (tla-voda-zrak),
- minimalni obremenitvi okolja,
- aktivnemu varovanju okolja in biološke raznovrstnosti,
- varstvu energije in surovin,
- zagotovitvi delovnih mest v kmetijstvu.

3 METODE DELA

3.1 IZVEDBA ANKETIRANJA IN POTEK DELA

Raziskavo smo izvedli s pomočjo vprašalnika (Priloga A). Pri oblikovanju vprašanj smo se trudili, da bi bili vprašanja kratka, jedrnata in razumljiva. Anketa je bila anonimna. Vprašalnik je bil sestavljen iz osemnajstih vprašanj, od tega jih je bilo šestnajst zaprtega tipa, eno vprašanje delno odprtega tipa in eno vprašanje odprtega tipa. Na voljo so imeli več možnosti, izbrali pa so lahko le eno (Vadnal, 2003).

Čeprav so nekateri na prvo vprašanje odgovorili, da nimajo radi sadja, so vseeno nadaljevali z anketo.

Vprašanja so se nanašala na naslednje vsebinske sklope:

- priljubljenost sadja,
- katero sadje najraje uživajo,
- pogostost uživanja sadja,
- količina tedensko zaužitega sadja,
- vir zaužitega sadja,
- oblika zaužitega sadja,
- priprava kompota,
- uživanje sadja s kožico,
- uporaba sadnega kisa,
- seznanjenost z ekološko pridelavo,
- seznanjenost z integrirano pridelavo,
- način pridelave sadja,
- mesto nakupa sadja,
- zvestoba prodajalcu,
- najpogosteje kupljeno sadje.

Na koncu ankete pa so sledila še tri demografska vprašanja, kjer so izpolnili osebne podatke: spol, starost in kraj bivanja.

V anketni vzorec smo vključili 130 anketirancev. Uporabili smo naključni vzorec, naša izbira pa je temeljila na najlažje dosegljivih enotah. Anketiranje je potekalo po metodi osebnega spraševanja. Čas izpolnjevanja je bil približno osem minut.

Anketiranje smo izvajali na ulici. Anketo smo izvedli med 1. marcem in 20. majem 2008. Povpraševali smo različne starostne skupine.

Poizvedovalno anketo smo opravili na štirih lokacijah, in sicer v Novem mestu (N=40), Žužemberku (N=35), Trebnjem (N=35) ter med prijatelji in znanci (N=20).

3.2 OBDELAVA PODATKOV

Vse odgovore na vprašanja smo najprej pregledali, uredili in pripravili za nadaljnjo obdelavo in analizo. Podatke smo analizirali z metodami opisne statistike. Uporabili smo računalniški program Excel.

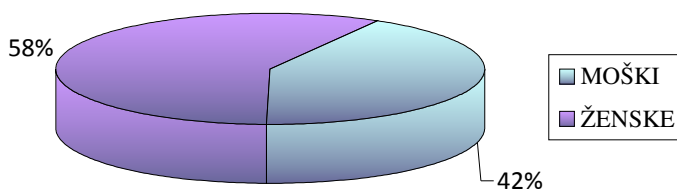
4 REZULTATI

4.1 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ANKETIRANCEV

Najprej smo preverili demografske značilnosti raziskanega vzorca, v okviru katerega smo anketirance analizirali po spolu, starosti ter kraju bivanja.

4.1.1 Spol

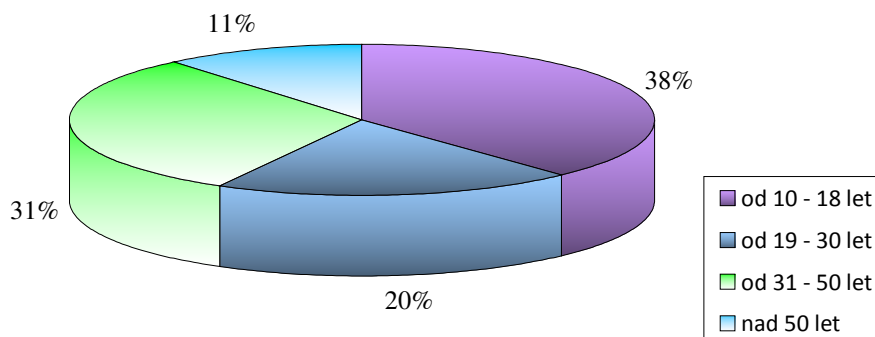
V anketi je sodelovalo 54 moških in 76 žensk (slika 1).

Slika 1: Anketiranci glede na spol; Dolenjska, 2009.

4.1.2 Starost

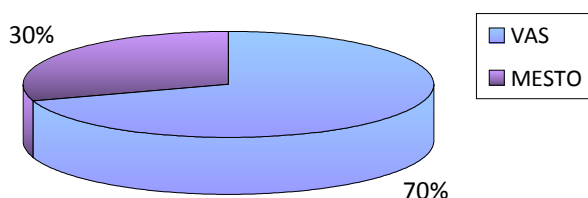
Po starosti smo anketirance razvrstili v štiri starostne razrede (slika 2). Prvi starostni razred sestavljajo anketiranci, stari od 10 – 18 let. Teh je 50 oziroma 38 %. Drugi starostni razred sestavljajo anketiranci, stari od 19 – 30 let. Teh je 26 oziroma 20 %. Tretji starostni razred sestavljajo anketiranci, stari od 31 do 50 let. Teh je 40 oziroma 31%. Četrti razred sestavljajo anketiranci stari nad 50 let. Teh je 14 oziroma 11%.

Slika 2: Anketiranci glede na starost; Dolenjska, 2009.

4.1.3 Kraj bivanja

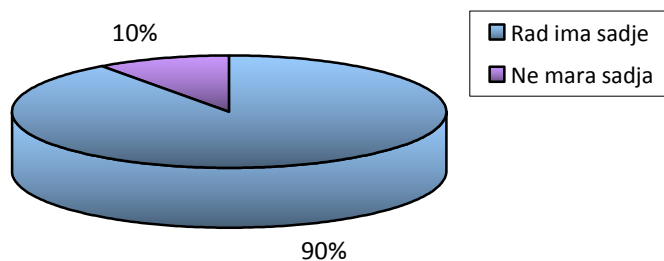
Glede na kraj bivanja smo anketirance razdelili v dve skupini (slika 3). Prva skupina so bili anketiranci, ki živijo na podeželju – vasi. Teh je 91 oziroma 70 %. Druga skupina anketirancev živi v mestu. Teh je 39 oziroma 30 %.

Slika 3: Anketiranci glede na kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

4.2 PRILJUBLJENOST SADJA

Iz slike 4 je razvidno, da ima 117 (90 %) anketirancev rado sadje, 13 (10 %) anketirancev pa sadja ne mara.

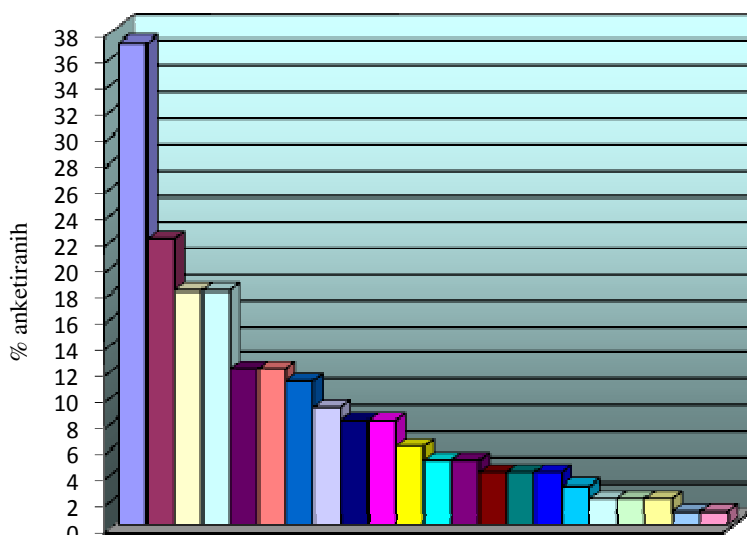
Slika 4: Anketiranci po priljubljenosti sadja; Dolenjska, 2009.

4.3 SADJE, KI GA ANKETIRANCI NAJRAJE UŽIVAJO

Pri tem vprašanju smo želeli izvedeti, katero sadje imajo anketiranci najraje. Dopusčali smo možnost več odgovorov.

Iz slike 5 je razvidno, da dobra tretjina (37 %) anketirancev od svežega sadja najraje uživa jabolka, da jih dobra petina (22 %) najraje uživa jagode in slaba petina (18 %) uživa jagode in slaba petina (18 %) uživa jagode.

banane. Zelo malo je anketirancev, ki najraje uživajo slive, fige, kosmulje, borovnice, ribez in lešnik.

Slika 5: Anketiranci glede na sadje, ki ga najraje uživajo; Dolenjska, 2009.

Iz preglednice 1 je razvidno, da največ moških, 19 (35 %), najraje uživa jabolka, nato sledijo banane, 10 (19 %), ter lubenice, 8 (15 %). Najmanj je takih, ki radi pa uživajo lešnik, kosmulje, kivi, mandarine, pomaranče, fige in grozdje. Za ribez, borovnice in nektarine pa se ni odločil noben anketiranec.

Med ženskami je največ takih, ki najraje uživajo jabolka, 29 (38 %), sledijo tiste, ki najraje uživajo jagode, 24 (32 %) ter češnje, 16 (21 %). Najmanj je takih, ki rade uživajo kosmulje, ribez, borovnice, fige, slive, lešnik.

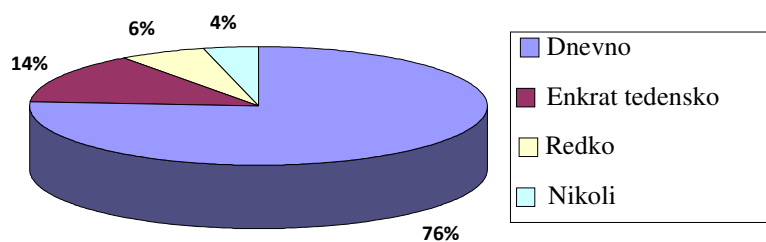
Kot zanimivost bi navedli, da je med ženskami tistih, ki rade uživajo jagode, 24 (32 %), bistveno več kot je takih med moškimi, 4 (7 %).

Preglednica 1: Anketiranci glede na sadje, ki ga najraje uživajo, in spol; Dolenjska, 2009.

Vrsta sadja	Spol			
	moški (N=54)		ženske (N=76)	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Jabolka	19	35	29	38
Jagode	4	7	24	14
Banane	10	19	14	8
Češnjje	7	13	16	9
Lubenice	8	15	8	5
Breskve	6	11	9	5
Grozdje	1	2	13	7
Hruške	3	6	9	5
Ananas	3	6	8	5
Nektarine	0	0	11	6
Melone	2	4	6	3
Maline	4	7	3	2
Pomaranče	1	2	5	3
Marelice	2	4	3	2
Kivi	1	2	4	2
Mandarine	1	2	4	2
Slive	2	4	2	1
Fige	1	2	2	1
Kosmulje	1	2	1	1
Borovnice	0	0	2	1
Ribez	0	0	1	1
Lešnik	1	2	0	0

4.4 POGOSTOST UŽIVANJA SADJA

Pri tem vprašanju smo želeli izvedeti, kako pogosto anketiranci uživajo sadje. Na izbiro so imeli štiri možne odgovore, in sicer: dnevno, enkrat tedensko, redko, nikoli.

Slika 6: Anketiranci po pogostosti uživanja sadja; Dolenjska, 2009.

Iz slike 6 je razvidno, da največ anketirancev, in sicer 99 (76 %) uživa sadje dnevno, 18 (14 %) anketirancev uživa sadje enkrat tedensko, 8 (6 %) redko uživa sadje, 5 (4 %) pa sadja nikoli ne uživa.

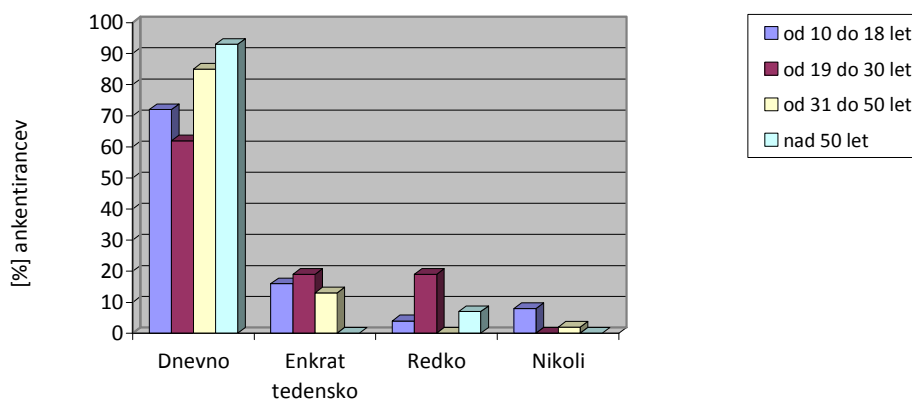
Preglednica 2: Anketiranci po pogostosti uživanja sadja in spolu; Dolenjska, 2009.

Pogostost	Vsi anketirani			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Dnevno	34	63	65	86
Enkrat tedensko	11	20	7	9
Redko	4	7	4	5
Nikoli	5	9	0	0
Vsi	54	100	76	100

Iz preglednice 2 je razvidno, da več kot polovica, 34 (63 %), moških uživa sadje dnevno. Enkrat tedensko uživa sadje 11 (20 %) anketirancev, redko 4 (7 %). Med anketiranci je tudi 5 (9 %) takih, ki sadja nikoli ne uživajo.

Med ženskami je delež tistih, ki uživajo sadje dnevno podoben deležu moških, 65 (86 %). Enkrat tedensko uživa sadje 7 (9 %) anketirank, redko 4 (5 %).

Iz slike 7 je razvidno, da vse starostne skupine najpogosteje uživajo sadje dnevno. V starostni skupini nad 50 let je takih, ki sadje uživajo dnevno, kar 93 %.

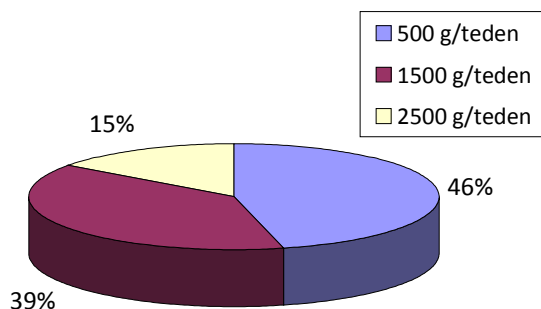
Pogostost uživanja sadja po starosti

Slika 7: Anketiranci po pogostosti uživanja in starosti; Dolenjska, 2009.

4.5 KOLIČINA TEDENSKO ZAUŽITEGA SADJA

Pri tem vprašanju nas je zanimalo, koliko sadja anketiranci zaužijejo na teden. Predpostavili smo tri možne odgovore: 500 g/teden, 1500 g/teden, 2500 g/teden.

Iz slike 8 je razvidno, da 60 (46 %) anketirancev tedensko zaužije 500 g sadja, 51 (39 %) jih tedensko zaužije 1500 g sadja, 19 (15%) anketirancev pa tedensko zaužije 2500 g sadja.

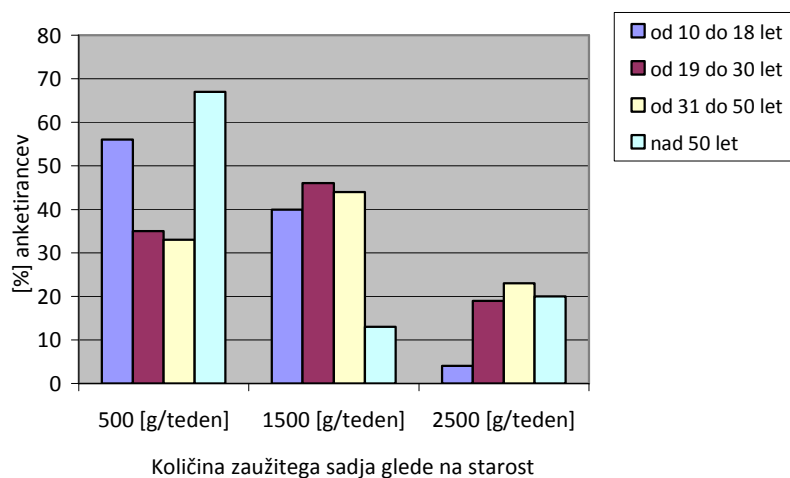
Slika 8: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.

Preglednica 3: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja in spol; Dolenjska, 2009.

Zaužito sadje (g/teden)	Vsi anketirani			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
500	34	63	25	34
1500	16	30	35	46
2500	4	7	15	20
Vsi	54	100	76	100

Iz preglednice 3 je razvidno, da 63 % moških in le 34 % žensk na teden zaužije 500 g sadja. 46 % anketiranih žensk je odgovorilo, da na teden zaužijejo 1500 g sadja. Med moškimi je takih 30 %.

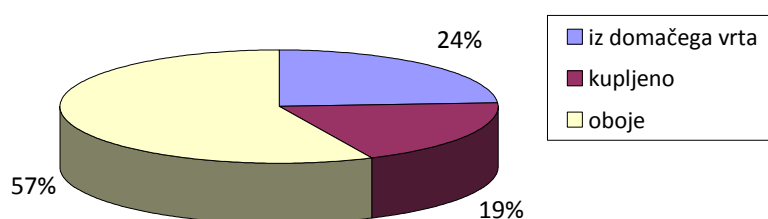
Iz slike 9 je razvidno, da je med anketiranimi največ tistih, ki tedensko zaužijejo 500 g sadja. Med starostjo 19 in 30 let je največ takih, ki zaužijejo 1500 g sadja, in sicer 12 (46 %). V starostni skupini med 31 in 50 let je največ takih, ki zaužijejo 2500 g sadja, in sicer 9 (23 %).

Slika 9: Anketiranci glede na količino tedensko zaužitega sadja in starost; Dolenjska, 2009.

4.6 VIR ZAUŽITEGA SADJA

Pri tem vprašanju smo želeli izvedeti, ali anketiranci sadje, ki ga uživajo pridelujejo sami ali kupujejo.

Slika 10: Anketiranci po viru zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.

Iz slike 10 je razvidno, da je 74 (57 %) anketiranim najpogostejši vir zaužitega sadja oboje skupaj, tako kupljeno kot domače.

Preglednica 4: Anketiranci po viru zaužitega sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.

Vir zaužitega sadja	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Iz domačega vrta	27	30	4	10
Kupljeno	10	11	15	39
Oboje	54	59	20	51
Vsi	91	100	39	100

V preglednici 4 smo primerjali vir zaužitega sadja med anketiranci, ki živijo na vasi in tistimi v mestu. Primerjava je pokazala, da anketiranci, ki živijo na vasi pogosteje uživajo sadje iz domačega vrta (30 %) kot tisti, ki živijo v mestu (10 %). Med anketiranimi, ki živijo v mestu, je 39 % tistih, ki sadje kupujejo.

4.7 OBLIKA ZAUŽITEGA SADJA

Pri vprašanju, kakšno sadje najraje uživajo, so imeli anketiranci na voljo štiri možne odgovore: sveže, suho, kompoti, zavitki – pite, med katerimi naj bi izbrali le enega. Deset anketirancev se je odločilo za dva ali več odgovorov. Iz tega podatka lahko sklepamo, da se je nekaterim težko odločiti med ponujenimi možnostmi, zato so jih izbrali več.

Preglednica 5: Anketiranci po obliki zaužitega sadja; Dolenjska, 2009.

Oblika zaužitega sadja	Vsi anketirani	
	število	delež (%)
Sveže	116	89,2
Suho	8	6,1
Kompoti	7	5,4
Zavitki/pite	11	8,5

Iz preglednice 5 je razvidno, da večina anketiranih najraje uživa sveže sadje 116 (89,2 %).

Preglednica 6: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in spolu; Dolenjska, 2009.

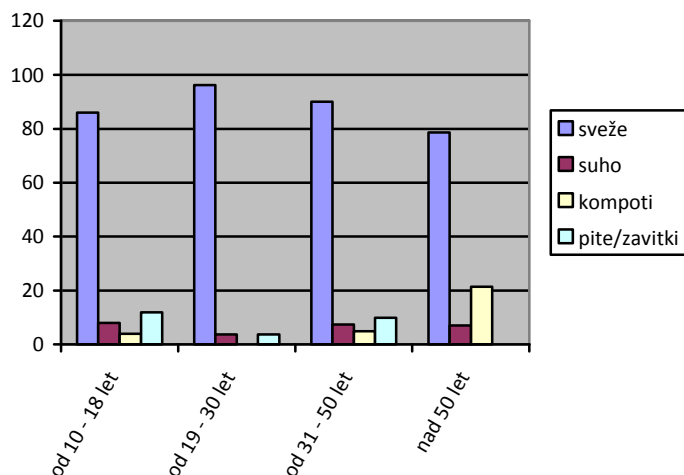
Oblika zaužitega sadja	Vsi anketirani			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Sveže	44	81,5	72	94,7
Suho	3	5,5	5	6,5
Kompoti	6	11,1	1	1,3
Zavitki/pite	8	14,8	3	5,2

Iz preglednice 6 je razvidno, da večina moških uživa sveže sadje, 44 (81,5 %), nato sledijo pite/zavitki, 8 (14,8 %), kompoti, 6 (11,1 %), najmanj radi imajo suho sadje, 3 (5,5 %).

Med ženskami je večina takih, ki najraje uživajo sveže sadje, 72 (94,7 %), nato sledi suho sadje, 5 (6,5 %), pite/zavitki, 3 (5,2 %) in kompoti, 1 (1,3 %).

Rezultati prikazujejo, da vse starostne skupine najraje uživajo sveže sadje (slika 11). Kompoti so najbolj priljubljeni v starostni skupini nad 50 let (20 %). Pite/zavitki so najbolj priljubljeni med najmlajšo populacijo (11 %).

Slika 11: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in starosti; Dolenjska, 2009.

Preglednica 7: Anketiranci po obliki zaužitega sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.

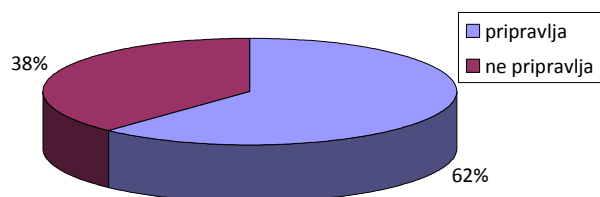
Oblika zaužitega sadja	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Sveže	84	92,3	31	79,5
Suho	5	5,5	4	10,2
Kompoti	4	4,4	3	7,7
Zavitki/pite	4	4,4	7	17,9

Rezultati so pokazali, da anketiranci na vasi nekoliko raje uživajo sveže sadje (92,3 %), kot v mestu (79,5 %), medtem ko imajo pite/zavitke raje v mestu (17,9 %) (preglednica 7).

4.8 PRIPRAVA KOMPOTA

Zanimalo nas je tudi, ali anketiranci doma kuhajo sadne kompote.

Iz slike 12 je razvidno, da 81 (62 %) anketiranih doma pripravlja sadne kompote, ostalih 49 (38 %) anketiranih ne pripravlja kompotov.

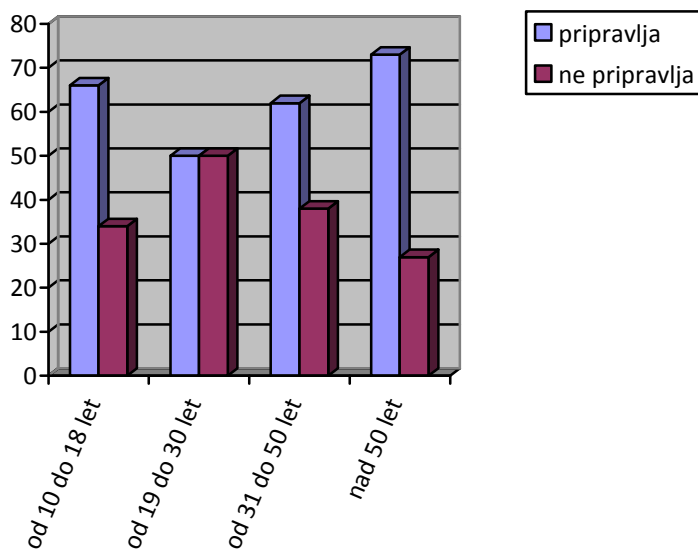

Slika 12: Anketiranci glede na pripravo kompota; Dolenjska, 2009.

Preglednica 8: Anketiranci glede na pripravo kompota in spol; Dolenjska, 2009.

Priprava kompota	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pripravlja	32	59	49	64
Ne pripravlja	22	41	27	36
Vsi	54	100	76	100

Iz preglednice 8 je razvidno, da večina anketirancev 32 (59 %) in anketirank 49 (64 %) doma pripravlja sadne kompote.

Slika 13: Anketiranci glede na pripravo kompota in starost; Dolenjska, 2009.

Iz slike 13 je razvidno, da anketirani v starostni skupini nad 50 let najpogosteje pripravljajo sadne kompote, in sicer 11 (73 %), nato sledijo anketiranci stari od 10 do 18 let, teh je 33 (66 %).

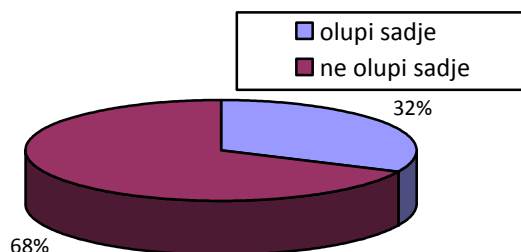
Preglednica 9: Anketiranci glede na pripravo kompota in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

Priprava kompota	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pripravlja	68	75	13	33
Ne pripravlja	23	25	26	67
Vsi	91	100	39	100

Anketiranci, ki živijo v vasi pogosteje pripravljajo sadne kompote, teh je 68 (75 %), v mestu pa le 13 (33 %) (preglednica 9).

4.9 UŽIVANJE SADJA S KOŽICO

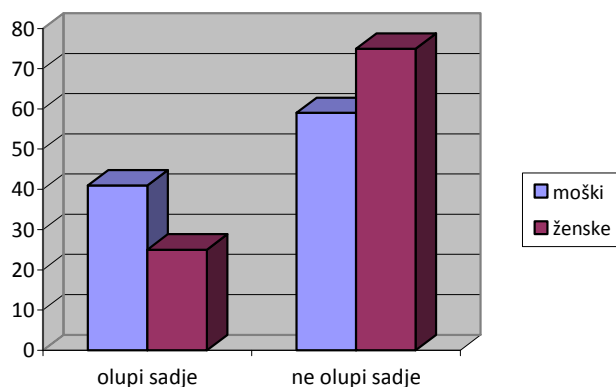
Pri tem vprašanju nas je zanimalo, ali anketiranci olupijo jabolka in hruške.

Slika 14: Anketiranci glede na to ali olupijo sadje; Dolenjska, 2009.

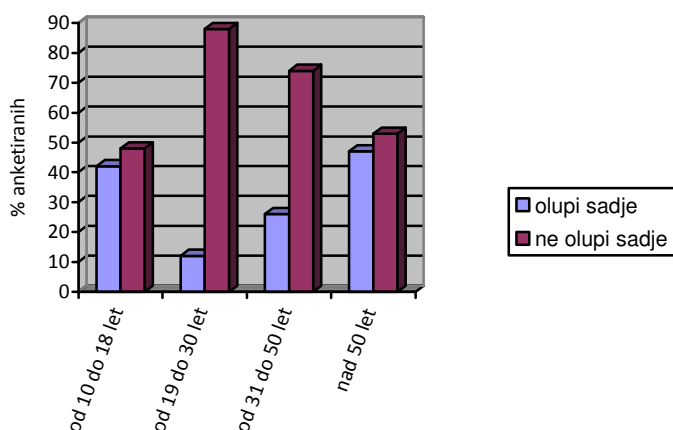
Iz slike 14 je razvidno, da 69 (68 %) anketiranih ne olupijo sadja, ostalih 41 (32 %) anketiranih pa olupijo sadje.

Iz slike 15 je razvidno, da 22 (41 %) moških jabolka in hruške olupijo, ostalih 32 (59 %) anketiranih pa ne. Med ženskami je 57 (75 %) takih, ki ne olupijo sadja, ostalih 19 (25 %) pa olupijo sadje.

Slika 15: Anketiranci glede na to, ali olupijo sadje in spol; Dolenjska, 2009.

Rezultati prikazujejo, da večina anketiranih, 23 (88 %), starih od 19 do 30 let, ne lupi sadja (slika 16). Najpogosteje olupijo sadje anketiranci stari nad 50 let (47 %). Anketiranci, ki sadje olupijo, so kot glavni razlog za to navedli, da lažje pojedjo olupljeno sadje.

Slika 16: Anketiranci glede na to, ali olupijo sadje, in starost; Dolenjska, 2009.

Preglednica 10: Anketiranci glede na to, ali olupijo sadje, in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

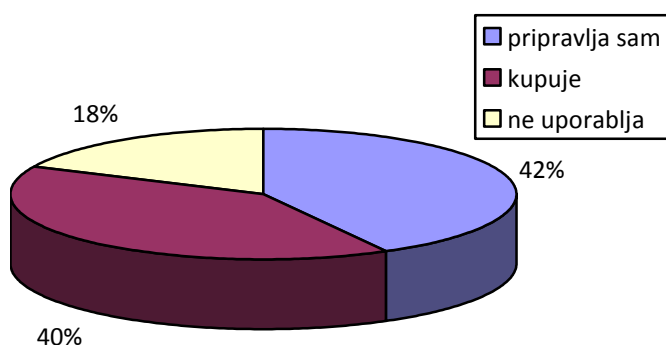
Olupite sadje	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Olupi	26	29	16	41
Ne olupijo	65	71	23	59
Vsi	91	100	39	100

Rezultati v preglednici 10 prikazujejo, da je od 91 anketiranih, ki živijo na vasi, 71 % takih, ki ne olupijo sadja, 29 % anketiranih pa sadje olupijo. Med anketiranci, živečimi v mestu, je 23 (59 %) takih, ki ne olupijo sadja, ostalih 16 (41 %) pa sadje olupijo.

4.10 UPORABA SADNEGA KISA

Anketirance smo povprašali ali sadni kis kupujejo ali pripravljajo sami. Predpostavili smo tri možne odgovore: pripravlja sam, kupuje, ne uporablja.

Iz slike 17 je razvidno, da doma pripravlja sadni kis 55 (42 %) anketiranih, 52 (40 %) anketiranih sadni kis kupuje, ostalih 23 (18 %) anketiranih pa sadnega kisa ne uporablja.

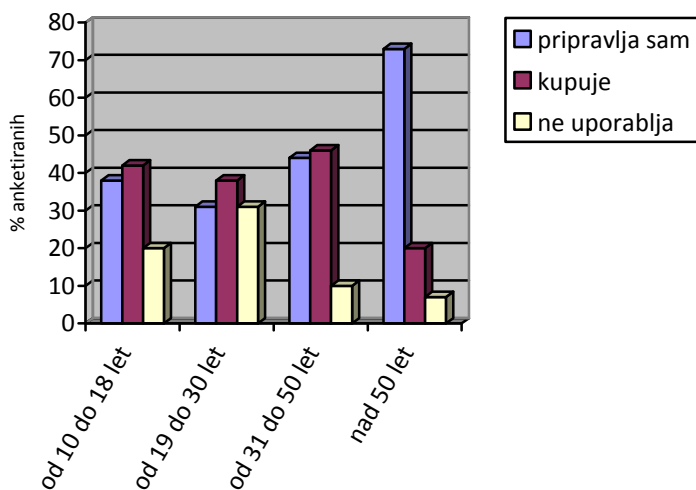

Slika 17: Anketiranci glede na kupovanje in pripravo sadnega kisa; Dolenjska, 2009.

Preglednica 11: Anketiranci glede na kupovanje in pripravo sadnega kisa ter spol; Dolenjska, 2009.

Uporaba kisa	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pripravlja sam	26	48	29	38
Kupuje	21	39	31	41
Ne uporablja	7	13	16	21
Vsi	54	100	76	100

Iz preglednice 11 je razvidno, da doma pripravlja sadni kis 26 (48 %) moških, 21 (39 %) moških ga kupuje, 7 (13 %) moških ne uporablja sadnega kisa. Med ženskami je 29 (38 %) takih, ki sadni kis pripravljajo doma, 31 (41 %) žensk kupuje sadni kis, 16 (21 %) žensk ne uporablja sadnega kisa.

Slika 18: Anketirani glede na nakupovanje in pripravo sadnega kisa ter starost; Dolenjska, 2009.

Iz slike 18 je razvidno, da je v starostni skupini nad 50 let takih, ki sadni kis pripravljajo doma, kar 73 %. Starostna skupina od 31 do 50 let ga kupuje najpogosteje, 18 (46 %). V starostni skupini od 19 do 30 let je največ tistih, ki ne uporabljajo sadnega kisa, 8 (31 %).

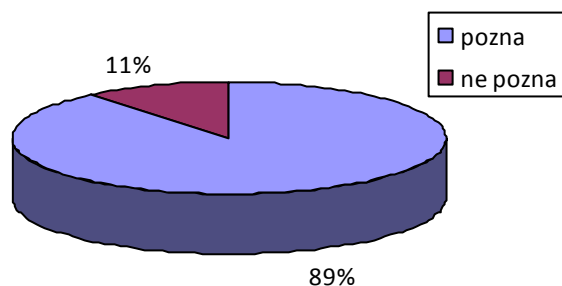
Preglednica 12: Anketirani glede na nakupovanje in pripravo sadnega kisa ter kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

Uporaba kisa	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pripravlja sam	48	53	7	18
Kupi	28	31	24	62
Ne uporablja	15	16	8	20
Vsi	91	100	39	100

Med anketirani, ki živijo na vasi je 53 % takih, ki sadni kis pripravljajo doma, medtem ko ga v mestu večinoma kupujejo (62 %) (preglednica 12).

4.11 SEZNANJENOST Z EKOLOŠKO PRIDELAVO SADJA

Zanimalo nas je, kako so ljudje seznanjeni z ekološko pridelavo sadja.

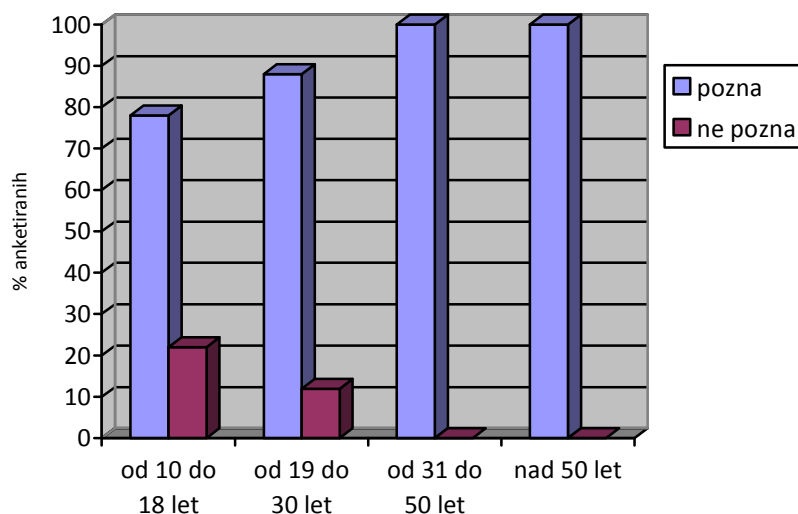
Slika 19: Anketirani glede na poznavanje ekološke pridelave; Dolenjska, 2009.

Iz slike 19 je razvidno, da kar 116 (89 %) anketiranih pozna ekološko pridelavo sadja, kar za današnji čas ni presenetljivo, saj nas na vsakem koraku mediji seznanjajo s pozitivnimi vidiki tovrstne pridelave sadja.

Preglednica 13: Anketirani glede na poznavanje ekološke pridelave in spol; Dolenjska 2009.

Poznavanje ekološke pridelave	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pozna	46	85	70	92
Ne pozna	8	15	6	8
Vsi	54	100	76	100

Iz preglednice 13 je razvidno, da 46 (85 %) moških pozna ekološko pridelavo, ostalih 8 (15 %) pa ekološke pridelave ne pozna. Med ženskami je 70 (92 %) tistih, ki poznajo ekološko pridelavo, le 6 (8 %) pa ekološke pridelave ne pozna.

Slika 20: Anketirani glede na poznavanje ekološke pridelave in starost; Dolenjska, 2009.

Rezultati prikazujejo, da anketiranci vseh starostnih skupin poznajo ekološko pridelavo (slika 20). Vsi anketiranci stari od 31 do 50 let in tisti nad 50 let jo poznajo zelo dobro. V starostni skupini od 10 do 18 let je 11 (22 %) tistih, ki ne poznajo ekološke pridelave. Mislim, da bi morali v šolah bolj izpostavljati dejstvo, kako je ekološka pridelava prijazna nam in okolju.

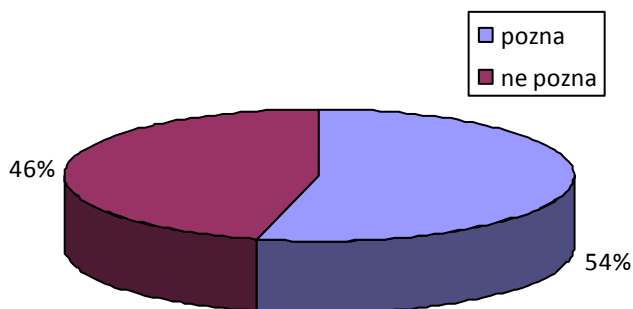
Preglednica 14: Anketirani glede na poznavanje ekološke pridelave in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

Poznavanje ekološke pridelave	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pozna	78	86	38	97
Ne pozna	13	14	1	3
Vsi	91	100	39	100

Iz preglednice 14 je razvidno, da anketirani, ki živijo v mestu, malo bolj poznajo ekološko pridelavo, kot tisti, ki živijo na vasi.

4.12 SEZNANJENOST Z INTEGRIRANO PRIDELAVO SADJA

Pri tem vprašanju nas je zanimalo, kako dobro ljudje poznajo integrirano pridelavo sadja.

Slika 21: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja; Dolenjska, 2009.

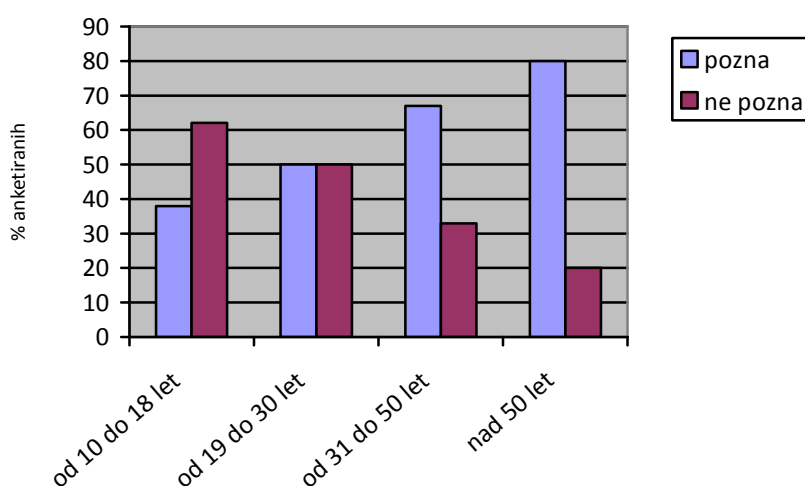
Rezultati so pokazali, da dobra polovica anketiranih pozna integrirano pridelavo (54 %), slaba polovica anketiranih integrirane pridelave ne pozna (46 %) (slika 21).

Dobra polovica moških (56 %) in žensk (53 %) pozna integrirano pridelavo sadja, ostali pa integrirane pridelave sadja ne poznajo (preglednica 15).

Preglednica 15: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in spol; Dolenjska, 2009.

Poznavanje integrirane pridelave	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pozna	30	56	40	53
Ne pozna	24	44	36	47
Vsi	54	100	76	100

Slika 22: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in starosti; Dolenjska, 2009.

Rezultati prikazujejo, da mlajši anketiranci v večini integriranega pridelovanja ne poznajo (slika 22). Starejši kot so, bolj jim je ta oblika pridelave znana. Ta podatek ni vzpodbuden, saj kaže na neobveščenost mlajše populacije.

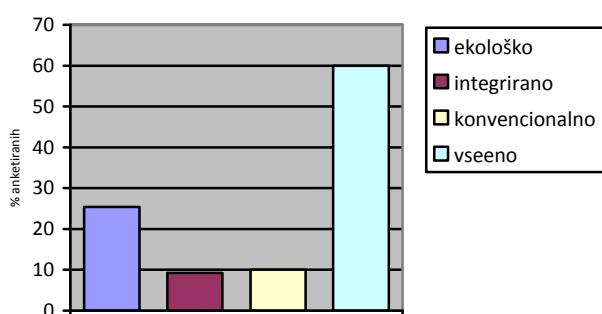
Preglednica 16: Anketirani glede na poznavanje integrirane pridelave sadja in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

Poznavanje integrirane pridelave	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Pozna	53	58	19	49
Ne pozna	38	42	20	51
Vsi	91	100	39	100

Primerjava med vasjo in mestom je pokazala, da je med anketirani, ki živijo na vasi, nekoliko več takih, ki poznajo integrirano pridelavo (58 %), kot tisti, ki živijo v mestu (49 %) (preglednica 16).

4.13 NAČINI PRIDELAVE SADJA

Pri tem vprašanju nas je zanimalo, na kakšen način pridelano sadje kupujejo. Predpostavili smo štiri možne odgovore (ekološko, integrirano, konvencionalno, vseeno), med katerimi naj bi izbrali le enega. Šest anketiranih se je odločilo za dva odgovora. Iz tega podatka lahko sklepamo, da se nekateri težko odločijo za en odgovor.

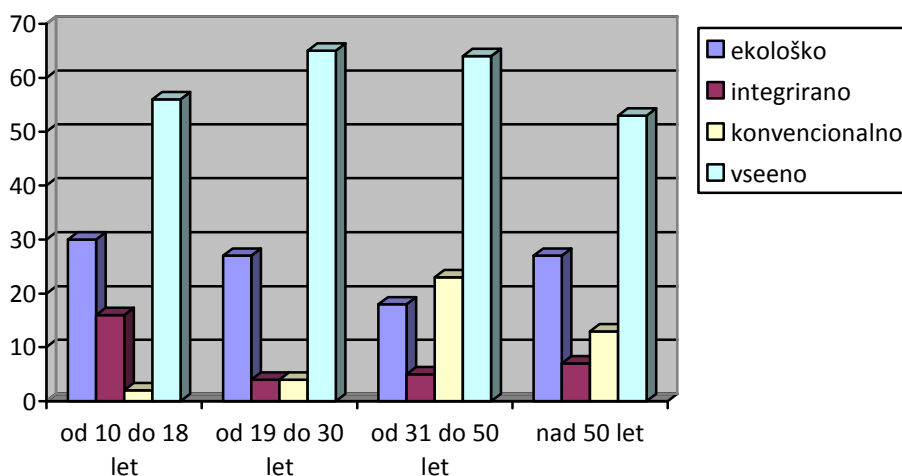
Slika 23: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo; Dolenjska, 2009.

Iz slike 23 je razvidno, da je 78 (60 %) anketiranim vseeno na kakšen način pridelano sadje kupijo, 33 (25,4 %) anketiranih kupuje ekološko pridelano sadje, 13 (10 %) konvencionalno ter 12 (9,2 %) integrirano.

Preglednica 17: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in spol; Dolenjska, 2009.

Način pridelave sadja	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Ekološko	15	27,7	18	23,6
Integrirano	9	16,6	3	3,9
Konvencionalno	5	9,2	8	10,5
Vseeno	27	50	51	67,1

Odgovori na vprašanje, na kakšen način pridelano sadje anketiranci kupujejo, se glede na spol bistveno ne razlikujejo (preglednica 17). Večini je povsem vseeno, na kakšen način je sadje pridelano.

Slika 24: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in starost; Dolenjska, 2009.

Iz slike 24 je razvidno, da pri vseh starostnih skupinah prevladuje odgovor vseeno na kakšen način pridelano sadje kupujejo.

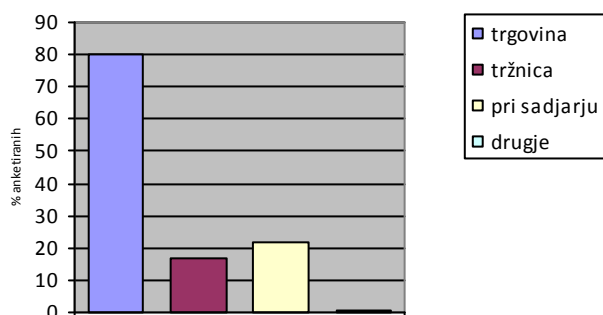
Preglednica 18: Anketirani glede na kakšen način pridelano sadje kupujejo in kraj bivanja; Dolenjska, 2009.

Način pridelave sadja	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Ekološko	26	28,5	7	17,9
Integrirano	10	10,9	2	5,1
Konvencionalno	6	6,5	7	17,9
Vseeno	53	58,2	25	64,1

Rezultati so pokazali, da anketirani na vasi nekoliko bolje poznajo ekološko pridelavo sadja in so na to pri nakupu sadja bolj pozorni (preglednica 18). Zopet pa je največji odstotek tistih, ki jim je vseeno, na kakšen način je pridelano sadje, tako živečim na vasi (56 %) kot v mestu (61 %).

4.14 MESTO NAKUPA SADJA

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, kje anketiranci najpogosteje kupujejo sadje. Izbrali so lahko med štirimi ponujenimi odgovori (trgovina, tržnica, pri sadjarju, drugje). Triindvajset anketiranih se je odločilo za več odgovorov.

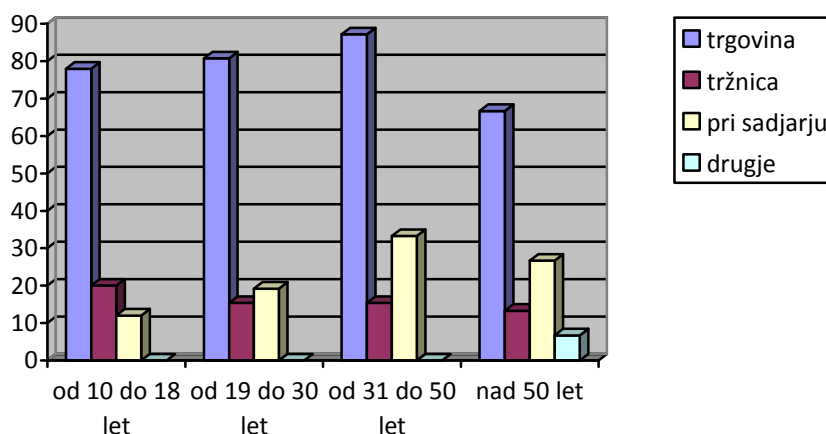
Slika 25: Anketirani po mestu nakupa sadja; Dolenjska, 2009.

Iz slike 25 je razvidno, da anketiranci najpogosteje kupujejo v trgovini 104 (80 %), 28 (21,5 %) anketiranih kupuje pri sadjarju, 22 (16,9 %) pa sadje kupuje na tržnici.

Preglednica 19: Anketirani po mestu nakupa sadja in spolu; Dolenjska, 2009.

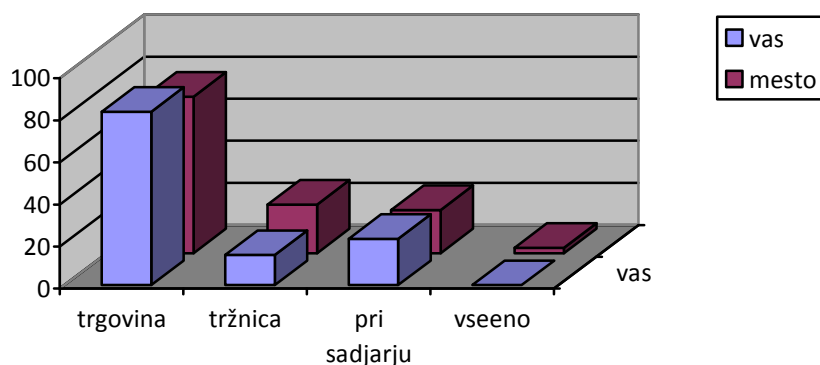
Mesto nakupa	Spol			
	moški		ženske	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Trgovina	41	75,9	63	82,2
Tržnica	9	16,6	13	17,1
Pri sadjarju	8	14,8	20	26,3
Drugje	1	1,8	0	0

Odgovori na vprašanje, kje anketiranci najpogosteje kupujejo sadje, se med spoloma bistveno ne razlikujejo (preglednica 19). Večina najpogosteje kupuje v trgovinah.

Slika 26: Anketirani po mestu nakupa sadja in starosti; Dolenjska, 2009.

Iz slike 26 je razvidno, da vse starostne skupine kupujejo sadje največkrat v trgovini.

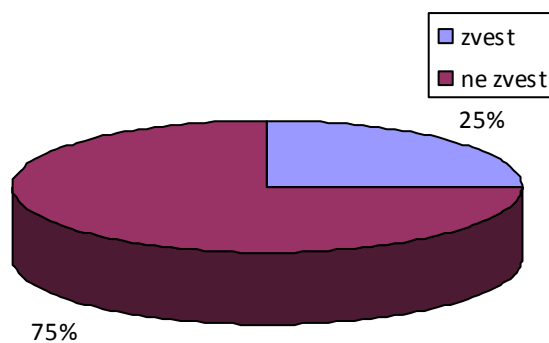
Slika 27: Anketirani po mestu nakupa sadja in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.

Iz slike 27 je razvidno, da ni bistvenih razlik po mestu nakupa sadja med anketiranimi v vasi in mestu.

4.15 ZVESTOBA PRODAJALCU

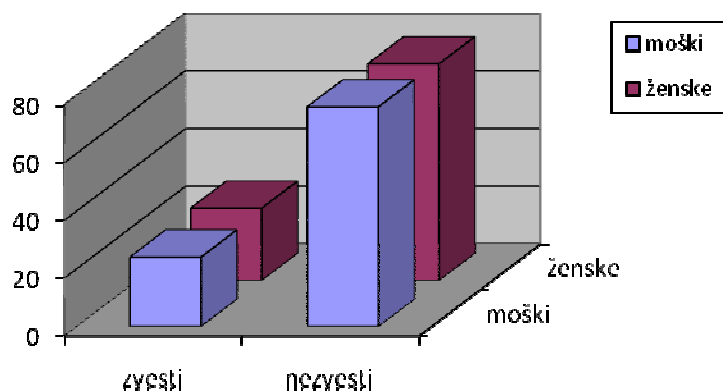
Pri tem vprašanju nas je zanimalo, ali so anketirani zvesti enemu in istemu prodajalcu.

Iz slike 28 je razvidno, da 98 (75 %) anketiranih ne kupuje vedno pri istem prodajalcu, ostalih 32 (25 %) anketiranih pa je zvesta istemu prodajalcu.

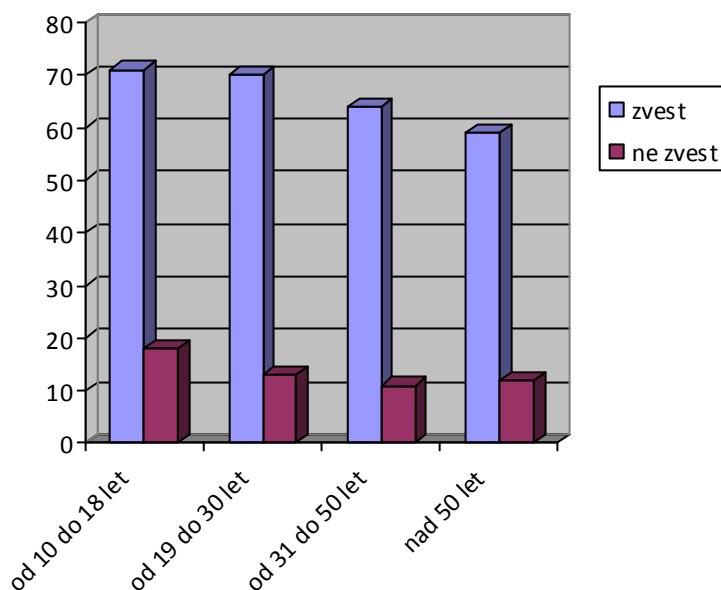
Slika 28: Anketirani po zvestobi prodajalcu; Dolenjska, 2009.

Slika 29 prikazuje, da se rezultati med spoloma ne razlikujejo. Večina moških in žensk ni zvesta istemu prodajalcu.

Slika 29: Anketirani po zvestobi prodajalcu in spolu; Dolenjska, 2009.

Odgovori na vprašanje, ali vedno kupujete sadje pri istem prodajalcu, se glede na starost bistveno ne razlikujejo (slika 30). Večina ni zvesta istemu prodajalcu. Najbolj zvesti so anketiranci, stari nad 50 let; teh je 47 %.

Slika 30: Anketirani po zvestobi prodajalcu in starosti; Dolenjska, 2009.

Preglednica 20: Anketirani po zvestobi prodajalcu in kraju bivanja; Dolenjska, 2009.

Zvestoba prodajalcu	Kraj bivanja			
	vas		mesto	
	število	delež (%)	število	delež (%)
Zvest	22	24	7	18
Ne zvest	69	76	32	82
Vsi	91	100	39	100

Iz preglednice 20 je razvidno, da se rezultati med krajem bivanja bistveno ne razlikujejo. Večina ni zvesta istemu prodajalcu.

4.16 NAJVEČKRAT KUPLJENO SADJE, KI GA ANKETIRANI KUPUJE

Pri tem vprašanju smo želeli izvedeti, katerega sadja anketiranci največ kupijo. Večina anketiranih se je odločila za več odgovorov.

Preglednica 21: Anketirani po sadju, ki ga največkrat kupijo, in spolu; Dolenjska, 2009.

Največkrat kupljeno sadje	VSI ANKETIRANI		MOŠKI		ŽENSKE	
	število	delež [%]	število	delež (%)	število	delež (%)
Jabolka	85	65,4	38	70,4	47	61,8
Pomaranče	67	51,5	22	40,7	45	59,2
Banane	66	50,8	23	42,6	43	56,6
Breskve	35	26,9	11	20,4	24	31,6
Jagode	27	20,8	12	22,2	15	19,7
Hruške	25	19,2	8	14,8	17	22,4
Marelice	15	11,5	7	13,0	8	10,5
Maline	14	10,8	10	18,5	4	5,3
Lešniki	11	8,5	9	16,7	2	2,6
Orehi	8	6,2	6	11,1	2	2,6
Lubenice	7	5,4	2	3,7	5	6,6
Nektarine	5	3,8	1	1,9	4	5,3
Mandarine	5	3,8	0	0,0	5	6,6
Melone	3	2,3	0	0,0	3	3,9
Limone	2	1,5	1	1,9	1	1,3
Grozdje	2	1,5	0	0,0	2	2,6
Mandeljni	1	0,8	0	0,0	1	1,3
Indijski oreški	1	0,8	0	0,0	1	1,3

Rezultati so pokazali, da anketiranci največkrat kupijo jabolka, pomaranče, banane, breskve, jagode in hruške (preglednica 21).

Ženske manjkrat kupijo jabolka, jagode, maline, marelice, orehe, lešnike ter limone v primerjavi z moškimi. Anketirani moški sploh ne kupujejo melon, mandarin, mandeljnov, grozdja in indijskih oreškov.

Rezultati so pokazali, da vse starostne skupine največkrat kupujejo jabolka, nato sledijo pomaranče, banane in breskve.

Preglednica 22: Anketirani po sadju, ki ga največkrat kupijo, in starosti; Dolenjska, 2009.

Največkrat kupljeno sadje	Starost							
	od 10 do 18 let		od 19 do 30 let		od 31 do 50 let		nad 50 let	
	število	delež (%)	število	delež (%)	število	delež (%)	število	delež (%)
Jabolka	34	68,0	14	53,8	27	67,5	10	71,4
Hruške	12	24,0	2	7,6	8	20,0	3	21,4
Jagode	12	24,0	5	19,2	8	20,0	2	14,2
Maline	8	16,0	3	11,5	2	5,0	1	7,1
Breskve	11	22,0	7	26,5	12	30,0	5	35,7
Marelice	9	18,0	1	3,8	2	5,0	3	21,4
Orehi	5	10,0	1	3,8	2	5,0	0	0,0
Lešniki	6	12,0	3	11,5	2	5,0	0	0,0
Banane	19	38,0	14	53,8	25	62,2	8	57,1
Pomaranče	25	50,0	9	34,6	26	65,0	7	50,0
Lubenice	1	2,0	1	3,8	5	12,5	0	0,0
Nektarine	1	2,0	1	3,8	3	7,5	0	0,0
Limone	1	2,0	0	0,0	0	0,0	1	7,1
Melone	0	0,0	1	3,8	2	5,0	0	0,0
Mandarine	0	0,0	1	3,8	4	10,0	0	0,0
Mandeljni	0	0,0	0	0,0	1	2,5	0	0,0
Grozdje	0	0,0	0	0,0	2	5,0	0	0,0
Indijski oreški	0	0,0	0	0,0	1	2,5	0	0,0

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti kakšne navade imajo potrošniki na območju Dolenjske, katere so ciljne skupine, na katere bi lahko vplivali, da bi bila poraba sadja večja. Ugotoviti smo želeli tudi na kakšen način pridelano sadje kupujejo potrošniki, kje kupujejo sadje, ali jedo sveže ali predelano sadje. Zanimalo nas je tudi, katere sadne vrste najraje kupujejo in uživajo, hkrati pa smo želeli ugotoviti, ali se njihove želje in navade razlikujejo glede na spol ali starostno skupino.

Rezultati raziskave so pokazali, da ima kar 90 % anketiranih rado sadje, ostalih 10 % anketiranih sadja ne mara.

Potrošniki na Dolenjskem imajo od svežega sadja najraje jabolka (37 %) ne glede na starostno skupino in spol, nato sledijo jagode (22 %), banane (18 %) in češnje (18 %). Primerjava med spoloma je pokazala, da ženske pogosteje uživajo jagode (32 %) kot moški (7 %).

Rezultati so pokazali, da anketirani radi in pogosto uživajo sadje, saj jih dnevno uživa sadje kar 76 %. Le nekaj je tistih, ki sadje uživajo enkrat tedensko (14 %), redko (6 %) in nikoli (4 %). Med spoloma ni bistvene razlike. V starostni skupini nad 50 let je takih, ki sadje uživajo dnevno, kar 93 %.

Največ anketirancev zaužije na teden 500 g sadja, teh je 46 %, 39 % je takih, ki na teden zaužije 1500 g, le 15 % pa zaužije 2500 g/teden. 63 % moških na teden zaužije 500 g sadja. Ženske najpogosteje zaužijejo 1500 g/teden (46 %). V starostni skupini med 31 in 50 let je 23 % tistih, ki zaužijejo tedensko 2500 g sadja. Rakušček (2008) ugotavlja, da je starostna meja anketiranih Tolmincev, ki pojedjo največ sadja, med 20 in 50 let.

57 % anketiranim je najpogostejši vir zaužitega sadja tako kupljeno kot domače sadje. Sadje iz domačega vrta uživa 10 % prebivalcev mesta in 30 % prebivalcev vasi. Med anketiranimi, ki živijo v mestu je 39 % tistih, ki sadje kupuje. Perko (2009) ugotavlja, da 34 % anketirancev hrušk ne kupuje, ker jih pridelajo doma. Ostali, ki pa hruške kupujejo, je takih, ki se odločijo za nakup v trgovini, kar 71 %.

Večina anketiranim najraje uživa sveže sadje (89,2 %), ne glede na starostno skupino in spol. Rezultati so pokazali, da anketiranci na vasi nekoliko raje uživajo sveže sadje (92,3 %), kot tisti v mestu (79,5 %), medtem ko imajo pite/zavitke raje v mestu (17,9 %).

Na Dolenjskem so rezultati pokazali, da 62 % anketiranih doma pripravlja sadne kompote, ostalih 38 % anketiranih pa ne, ne glede na spol. V starostni skupini nad 50

let, najpogosteje pripravljajo sadne kompote, in sicer 73 %, nato sledijo anketiranci starih od 10 do 18 let (66 %). Anketiranci živeči na vasi pogosteje pripravljajo sadne kompote, 75 %, v mestu pa le 33 %. Perko (2009) navaja, da dolenski kupci poleg svežih hrušk kupujejo tudi kompote.

Raziskava je pokazala, da 68 % anketiranih ne olupi sadje (jabolka, hruške), ostalih 32 % anketiranih pa olupi sadje. Sadje olupi 41 % moških in 25 % žensk. V starostni skupini od 19 do 30 let večina ne olupi sadje (88 %). Najpogosteje olupijo sadje anketiranci stari nad 50 let (47 %). V mestu pogosteje olupijo sadje (41 %) kot na vasi (29 %).

Sadni kis doma pripravlja 42 % anketiranih, 40 % anketiranih sadni kis kupuje, ostalih 18 % anketiranih pa sadnega kisa ne uporablja. 48 % moških pripravlja sadni kis doma. V starostni skupini nad 50 let ga največ pripravljajo sami (73 %). V starostni skupini od 31 do 50 let ga največkrat kupujejo (46 %). V starostni skupini od 19 do 30 let je največ tistih, ki ne uporablja sadnega kisa (31 %). Primerjava med vasjo in mestom je pokazala, da anketiranci, živeči na vasi večkrat pripravljajo sadni kis sami (53 %), v mestu pa ga pogosteje kupujejo (62 %). Rezultati so pričakovani, saj imajo anketirani na vasi boljše pogoje za pripravo sadnega kisa.

Za ekološko pridelavo sadja se je pokazalo, da jo potrošniki na Dolenjskem dobro poznajo, 89 % anketiranih je odgovorilo, da jo pozna ne glede na starostno skupino in spol. V starostni skupini od 10 do 18 let je 22 % tistih, ki ne poznajo ekološke pridelave. Anketirani živeči v mestu nekoliko bolje poznajo ekološko pridelavo (97 %) kot tisti na vasi (86 %).

Integrirano pridelavo poznajo slabše. Integrirano pridelavo pozna 54 %, ostalih 46 % anketiranih pa je ne pozna, ne glede na starostno skupino in spol. V starostni skupini od 10 do 18 let je 62 % takih, ki ne poznajo integrirane pridelave, najboljše jo poznajo anketiranci stari nad 50 let (80 %). Anketiranci živeči na vasi nekoliko bolje poznajo integrirano pridelavo (58 %) kot tisti živeči v mestu (49 %).

Na Dolenjskem so rezultati pokazali, da je 60 % anketiranim vseeno, na kakšen način je pridelano sadje, ki ga kupijo, 25,4 % anketiranih kupuje ekološko pridelano sadje, 10 % konvencionalno ter 9,2 % integrirano. Rezultati se glede na starostno skupino, spol in kraj bivanja bistveno ne razlikujejo. Tudi Rakušček (2008) navaja, da večina anketiranih na območju Tolmina prisega na ekološki, zdrav način pridelave sadja.

Večina kupuje sadje v trgovini (80 %), saj se jim zdi najprimernejši kraj za nakupe (vse lahko kupijo na enem mestu), hkrati pa je tudi ponudba velika ter cene primerne. Pri sadjarju kupuje 21,5 % anketiranih, 16,9 % na tržnici in 0,8 % drugje. Rezultati se glede na starostno skupino in spol bistveno ne razlikujejo. Potrošniki živeči v mestu nekoliko pogosteje nakupujejo na tržnici (23,1 %), kot tisti živeči na vasi (14,3 %), medtem ko je

pri sadjarju ravno obratno. Rakušček (2008) ugotavlja, da še vedno veliko anketiranih sadje kupuje v najbližji trgovini.

Rezultati, ki smo jih dobili s to anketo kažejo, da 75 % anketiranih na Dolenjskem ni zvestih istemu prodajalcu, ostalih 25 % anketiranih pa je zvestih svojemu ponudniku sadja. Rezultati se glede na starostno skupino in spol ne razlikujejo (večina ni zvesta istemu prodajalcu). Še najbolj so zvesti anketiranci stari nad 50 let (47 %). Tudi rezultati med krajem bivanja se bistveno ne razlikujejo. Prevladuje odgovor, da niso zvesti istemu prodajalcu.

Rezultati so pokazali, da anketirani največ kupijo jabolk (65 %), pomaranč (51,5 %), banan (50,8 %), breskev (26,9 %), jagod (20,8 %) in hrušk (19,2 %). Med spoloma ni bistvene razlike. Oboji najpogosteje kupujejo jabolka, pomaranče, banane. Tudi med starostnimi skupinami ni bistvenih razlik.

5.2 SKLEPI

V diplomskem delu smo ugotovili, da imajo anketirani na Dolenjskem radi sadje. Med anketiranimi so še vedno najbolj priljubljena jabolka, nato sledijo jagode, banane, češnje in lubenica. Tako se je potrdila naša hipoteza, da je jabolko še vedno tisti sadež, ki ohranja vodilno mesto v porabi svežega sadja. Razveseljiv je tudi podatek, da večina anketiranih uživa sadje dnevno, kar pomeni, da se anketirani zavedajo, kako je sadje zdravo za naše telo, saj vsebuje veliko vitaminov. Med spoloma se niso pokazale razlike. S starostjo se tudi povečuje količina dnevno zaužitega sadja, kar pomeni, da bi morali mlajšo populacijo spodbuditi k temu oziroma jo poučiti, kakšnega pomena je sadje za njihov razvoj. Skrb vzbujajoč pa je podatek, da skoraj polovica anketiranih na teden zaužije 500 g sadja, to je zelo malo, saj je dnevno priporočena količina 200 – 400 g. Razlika se je pokazala tudi med spoloma, saj ženske pojedjo večjo količino sadja na teden kot moški. Večina anketiranih najpogosteje uživa oboje skupaj, tako sadje iz domačega vrta, kot kupljeno. Primerjava je pokazala, da anketirani živeči na vasi pogosteje uživajo sadje iz domačega vrta, živeči v mestu pa ga pogosteje kupujejo. Rezultat je pričakovan, saj imajo anketirani na vasi večje možnosti, za pridelavo sadja. Večina anketiranih najraje uživa sveže sadje, tako ženske kot moški, medtem ko pite/zavitke raje uživajo anketirani živeči v mestu. Sadne kompote doma pripravljajo dobra polovica anketiranih, med spoloma ni razlike. Anketirani živeči na vasi pogosteje pripravljajo sadne kompote kot tisti živeči v mestu. Ugotovili smo tudi, da moški in starejši ljudje večkrat olupijo sadje. Starejši ljudje so kot razlog navedli, da olupljeno sadje lažje jedo, ker je mehkejše. Tudi potrošniki, živeči v mestu večkrat olupijo sadje. Sadni kis večkrat pripravljajo moški ter anketiranci živeči na vasi, v mestu ga pogosteje kupujejo. Rezultat je pričakovan, saj imajo ljudje na vasi boljše pogoje za pripravo kisa. V starostni skupini od 19 do 30 let pa je največ tistih, ki ne uporabljajo sadnega kisa.

Ekološka pridelava sadja je že dobro uveljavljena med potrošniki Dolenjske, kar za današnji čas ni presenetljivo, saj nas na vsakem koraku mediji seznanjajo s pozitivnimi vidiki tovrstne pridelave sadja, medtem ko integrirane pridelave ne poznajo tako dobro. Najmlajša populacija najslabše pozna tovrstne oblike pridelave, zato mislim, da bi jih morali že v šolah poučiti o pozitivnih lastnostih. Potrošniki, živeči na vasi dobro poznajo integrirano pridelavo, ekološko pridelavo pa v mestu. Večini anketiranim je vseeno na kakšen način pridelano sadje kupujejo, ne glede na spol, starost in kraj bivanja.

Pokazalo se je, da večina anketirancev kupuje sadje v trgovini, saj se jim zdi najprimernejši kraj, hkrati pa je tudi ponudba velika ter cene zadovoljive. Tržnica zgublja svoj pomen in ne živi, kot je včasih. Na Dolenjskem je tudi mestno središče manjše, saj veliko ljudi živi na vasi in mogoče lahko temu pripišemo, da anketiranci manj kupujejo na tržnici. Pokazalo se je, da anketirani na Dolenjskem niso zvesti istemu prodajalcu, ne glede na spol in kraj bivanja. Še najbolj zvesti so anketirani stari nad 50 let.

Anketirani kupujejo največ južnega sadja in sadja toplejših krajev (pomaranče, banane). Najmanj se kupuje lupinastega sadja (orehi, lešniki, mandeljni). Jabolka pa imajo vodilno mesto, ne glede na spol in starost.

6 POVZETEK

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti kakšne navade imajo potrošniki na območju Dolenjske, katere so ciljne skupine, na katere bi lahko vplivali, da bi bila poraba sadja večja. Ugotoviti smo želeli tudi na kakšen način pridelano sadje kupujejo potrošniki, kje kupujejo sadje, ali jedo sveže ali predelano sadje. Zanimalo nas je tudi, katere sadne vrste najraje in kupujejo in uživajo, hkrati pa smo želeli ugotoviti, če se njihove želje in navade razlikujejo glede na spol ali starostno skupino.

Rezultati so pokazali, da ima 90 % anketiranih rado sadje, ostalih 10 % anketiranih sadja ne mara, ne glede na spol starost in kraj bivanja. Pokazalo se je, da je med vsemi vrstami sadja najbolj priljubljeno jabolko (37 %), ne glede na spol, starost in kraj bivanja. Da anketiranci radi in pogosto uživajo sadje, so pokazali rezultati, saj jih dnevno uživa sadje kar 76 %, le 14 % enkrat tedensko, 6 % redko in 4 % nikoli. Med spoloma ni bistvene razlike. V starostni skupini nad 50 let je največ takih, ki uživajo sadje dnevno (93 %). Ugotovili smo, da 46 % anketiranih zaužije na teden 500 g sadja, 38 % 1500 g, le 15 % pa zaužije 2500 g/teden. 63 % moških na teden zaužije 500 g sadja, 46 % žensk najpogosteje zaužije 1500 g/teden. V starostni skupini med 31 in 50 let je 23 % tistih, ki zaužijejo tedensko 2500 g sadja.

Večini anketiranim je vir zaužitega sadja tako kupljeno kot domače sadje 57 %. Sadje pogosteje kupujejo anketiranci z mesta. Anketirani na Dolenjskem najraje uživajo sveže sadje (89,2 %), ne glede na starostno skupino in spol. Tisti, ki živijo v mestu, imajo nekoliko raje pite/zavitke kot na vasi. Dobra polovica anketiranih doma pripravlja sadne kompote (62 %), 38 % pa ne. Kompote najpogosteje pripravljajo anketiranci stari nad 50 let in živeči na vasi. 68 % anketiranih ne olupijo sadja, ostalih 32 % pa olupijo sadje. Moški olupijo sadje pogosteje kot ženske. Starejši anketiranci in živeči v mestu pogosteje olupijo sadje.

Sadni kis doma pripravlja 42 % anketiranih, 40 % anketiranih sadni kis kupuje, 18 % anketiranih pa sadnega kisa ne uporablja. Moški večkrat pripravljajo sadni kis doma (48 %). Največkrat pripravljajo sadni kis doma anketiranci stari nad 50 let (73 %). V starostni skupini od 31 do 50 let kis največkrat kupujejo (46 %). Primerjava med vasjo in mestom je pokazala, da anketiranci živeči na vasi pogosteje pripravljajo sadni kis sami (53 %), v mestu pa ga pogosteje kupujejo (62 %).

89 % anketiranih je odgovorilo, da pozna ekološko pridelavo sadja ne glede na starostno skupino in spol. Poznavanje ekološke pridelave se s starostjo povečuje. Anketiranci živeči v mestu jo poznajo bolje. Integrirano pridelavo poznajo slabše, 54 % jo pozna, ostalih 46 % anketiranih je ne pozna, ne glede na starostno skupino in spol. Tudi tukaj se poznavanje povečuje s starostjo. Anketiranci živeči na vasi bolje poznajo integrirano pridelavo (58 %), kot tisti živeči v mestu (49 %). Na Dolenjskem so rezultati pokazali, da je 60 % anketiranim vseeno, na kakšen način je pridelano sadje, ki ga kupijo. 25,4 %

anketiranih kupuje ekološko pridelano sadje, 10 % konvencionalno ter 9,2 % integrirano. Rezultati se glede na starostno skupino, spol in kraj bivanja bistveno ne razlikujejo.

Večina kupuje sadje v trgovini (80 %), pri sadjarju kupuje 21,5 % anketiranih, 16,9 % na tržnici in 0,8 % drugje. Potrošniki živeči v mestu nekoliko pogosteje kupujejo na tržnici (23,1 %), kot tisti živeči na vasi (14,3 %), medtem ko je pri sadjarju ravno obratno. Rezultati, ki smo jih dobili s to anketo kažejo, da 75 % anketiranih ni zvestih istemu prodajalcu, ostalih 25 % anketiranih pa je zvestih svojemu ponudniku sadja. Rezultati se glede na starostno skupino in spol ne razlikujejo. Še najbolj so zvesti anketiranci stari nad 50 let (47 %). Tudi rezultati med krajem bivanja se bistveno ne razlikujejo. Anketirani najpogosteje kupujejo jabolka (65,4 %), pomaranče (51,5 %), banane (50,8 %), breskve (26,9 %), jagode (20,8 %) in hruške (19,2 %). Med spoloma ni bistvene razlike. Oboji najpogosteje kupujejo jabolka, pomaranče in banane.

7 VIRI

Banane. 2009.

<http://www.mojmalcek.si teme/prehrana/78/banane.html> (15. 9. 2009)

Bavec M. 2001. Ekološko kmetijstvo. Ljubljana, Kmečki glas: 448 str.

Breskve za mladost in energijo. 2009.

<http://vizita.si/clanek/zdravozivljenje/poletni-sadez-ki-cisti-organizem.html> (8. 7. 2009)

Kaj je ekološko kmetovanje?. 2009.

http://www.kvz-ng.si/pdf/070823-Ekolosko_kmetovanje.pdf (15. 9. 2009)

Krese M. 1992. Eksotični sadeži. Ljubljana, Rockwell studio: 86 str.

Lind K., Lafer G., Schloffer K., Innerhofer G., Meister H. 2001. Ekološko sadjarstvo. Ljubljana, Kmečki glas: 314 str.

Oreški in zdravje. 2009.

<http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=954> (15. 9. 2009)

Perko L. 2009. Hruške v očeh dolenjskih kupcev. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 34 str.

Posladkajte se z jagodami. 2009.

<http://www.zurnal24.si/cms/zstil/zdravjefitness/index.html?id=43053> (15. 9. 2009)

Pratt S. G., Matthewes K. 2004. Najhrana za najzdravje: štirinajst vrst hrane, ki bodo spremenile vaše življenje. Ljubljana, Debora: 384 str.

Pravilnik o integrirani pridelavi sadja. Ur.l. RS, št. 63/02

Rakušček M. 2008. Sadjarstvo v občini Tolmin. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 38 str.

Štampar F., Lešnik M., Veberič R., Solar A., Koron D., Usenik V., Hudina M., Osterc G. 2009. Sadjarstvo. 2. dopolnjena izdaja. Ljubljana, Kmečki glas: 416 str.

Ušen J. 2009. Sestavine jabolka.

<http://www2.arnes.si/~ssmbkmeh1s/dejavnosti/jabolko.htm> (15. 9. 2009)

Vadnal K. 2003. Trženje. Študijsko gradivo za študente visokošolskega strokovnega študija. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 90 str.

Whiteman K., Mayhew M. 2000. Enciklopedija sadja. Ljubljana, Slovenska knjiga: 256 str.

Zakaj je sadje zdravo! 2009.

<http://zdravo-sadje-zelenjava.50webs.com/sadje.html> (15. 9. 2009)

Zakon kmetijstvu. Ur.l. RS, št. 45/08

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujem prof. dr. Metki HUDINA za mentorstvo, strokovno usmerjanje in vsestransko pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi prof. dr. Katji VADNAL za koristne nasvete in predloge pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi svoji družini, ki mi je v času študija stala ob strani in me vzpodbujala.

Hvala tudi vsem tistim, ki ste mi kakorkoli pomagali pri študiju in pisanju diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so si vzeli nekaj minut in sodelovali v anketi.

PRILOGE

Priloga A

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani anketiranec, spoštovana anketiranka!

Sem Tanja GORENČIČ, študentka Biotehniške fakultete v Ljubljani, smer Agronomija – Hortikulura. Ob zaključku študija v okviru diplomskega dela opravljam raziskavo na področju sadjarstva z naslovom **Potrošnja sadja na območju Dolenjske**. Mentorica diplomskega dela je prof. dr. Metka HUDINA.

Vljudno Vas prosim za sodelovanju pri anketi. Anketa je anonimna in popolnoma prostovoljna. Rezultati ankete se bodo uporabili izključno za izdelavo visokošolskega diplomskega dela.

Za sodelovanje v raziskavi se Vam najlepše zahvaljujem!

Tanja GORENČIČ

1. Ali imate radi sadje?

- a) da   b) ne

2. Katero sadje najraje uživete?

---

3. Kako pogosto uživete sadje?

- a) dnevno   b) enkrat tedensko   c) redko   d) nikoli

4. Količina tedensko zaužitega sadja?

- a) 500g/teden   b) 1500g/teden   c) 2500g/teden

5. Vir zaužitega sadja?

- a) iz domačega vrta   b) kupljeno   c) oboje

6. Kakšno sadje najraje uživete?

- a) sveže   b) suho   c) kompoti   d) zavitki, pite

7. Ali doma kuhate sadne kompote?

- a) da   b) ne

8. Ali jabolka in hruške olupite?

- a) da   b) ne

9. Ali sadni kis kupite ali ga sami pripravljate?

- a) pripravljam sam   b) kupujem   c) ne uporablam

10. Ali ste že slišali za ekološko pridelano sadje?

- a) da   b) ne

11. Ali ste že slišali za integrirano pridelano sadje?

- a) da   b) ne

12. Na kakšen način pridelano sadje kupujete?

- a) ekološko   b) integrirano   c) konvencionalno   d) vseeno

13. Kje kupujete sadje vi ali vaši starši?

- a) trgovina   b) tržnica   c) pri sadjarju   d) drugje

14. Ali sadje vedno kupujete pri istem prodajalcu?

- a) da   b) ne

15. Katerega sadja največ kupite?

- a) jabolka   b) hruške
c) jagode   d) maline
e) breskve   f) marelice
g) orehi   h) lešniki
i) banane   j) pomaranče

f) drugo: _____

16. Spol

- a) moški   b) ženski

17. Starost

- a) od 10 – 18 let   b) od 19 – 30 let   c) od 31 – 50 let   d) nad
50 let

18. Kraj bivanja

- a) vas   b) mesto